

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**PIRMSTIESAS KRIMINĀLPROCESA ĪPATNĪBAS
PAĀTRINĀTAJĀ PROCESĀ**

Bakalaura darbs

Autore: Evita Urbacāne
Studentu apliecības Nr. eu16012
Darba vadītāja: Dr. jur., profesore Kristīne Strada-Rozenberga

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Paātrinātais process kā vienkāršotā procesa veids ir nesen ieviests un tā piemērošana praksē ir salīdzinoši neliela, līdz ar to pētījumi par to, cik šis procesa veids ir efektīvs, nav veikti.

Bakalaura darba mērķis ir noskaidrot, cik efektīvs ir kriminālprocess paātrinātajā kārtībā, kā arī secināt, kādas ir procesuālās nepilnības Kriminālprocesa likuma redakcijā. Bakalaura darbā tiek piedāvāti iespējamie Kriminālprocesa likuma grozījumi, kas ir veidoti pēc autore veiktajiem statistikas pētījumiem, veiktās aptaujas no prokuroriem un Valsts policijas izmeklētājiem, kā arī Igaunijas Republikas un Lietuvas Republikas normatīvā regulējuma analīzes. Darbā tiek piedāvāti vairāki grozījumi Kriminālprocesa likumā, tostarp, paātrinātā procesa termiņa samazinājums uz 48 stundām, kas sabiedrībā vairotu izpratni par soda neizbēgamību un, iespējams, samazinātu noziedzīgu nodarījumu recidīvu.

Atslēgvārdi: paātrinātais process, termiņš, paātrinātā procesa protokols, Kriminālprocesa likuma grozījumi, izmeklēšana

ANNOTATION

As a type of simplified procedure, expedited procedure has been implemented rather recently and its application in practice has been relatively rare, therefore, studies relating to its efficiency have not been conducted yet.

The aim of the Bachelor thesis is to determine the efficiency of the expedited procedure in criminal proceedings as well as the procedural flaws of the Criminal Procedure Law that is currently in force. The author of the Bachelor thesis suggests several possible amendments to the Criminal Procedure Law that are based on the author's statistical research, conducted survey of prosecutors and investigators of the State Police and analysis of the legislation of the Republic of Estonia and the Republic of Lithuania. Several amendments to the Criminal Procedure Law are suggested in the Bachelor thesis, including decreasing the maximum term of expedited procedure to 48 hours which would raise society's awareness of the inevitability of punishment and, possibly, reduce the recidivism of criminal offences.

Keywords: expedited procedure, term, protocol of the expedited procedure, amendments of the Criminal Procedure Law, investigation

SATURS

IEVADS	5
1. VIENKĀRŠOTO KRIMINĀLPROCESU VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS	7
1.1. Vienkāršoto kriminālprocesu pazīmes	7
1.2. Vienkāršoto kriminālprocesu veidi	8
1.3. Paātrinātais process kā viens no vienkāršoto kriminālprocesu veidiem	12
2. PROCESA PAĀTRINĀTAJĀ KĀRTĪBĀ VEIKŠANAS PRIEKŠNOTEIKUMI	28
3. PAĀTRINĀTĀ PROCESA VEIKŠANAS ĪPATNĪBAS	33
3.1. Paātrinātā procesa veikšanas īpatnību vispārējs raksturojums	33
3.2. Pirmstiesas procesa īpatnības paātrinātajā kārtībā	34
3.3. Iztiesāšanas īpatnības paātrinātā procesa kārtībā	39
KOPSAVILKUMS	42
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	44
PIELIKUMI	47
1. Paātrinātā procesa protokols	
2. Aptaujas anketa par paātrināto procesu pirmstiesas kriminālprocesā Valsts policijas izmeklētājiem	
3. Valsts policijas izmeklētāju aptaujas rezultātu apkopojums par paātrināto pirmstiesas kriminālprocesu	
4. Aptaujas anketa par paātrināto procesu pirmstiesas kriminālprocesā prokuroriem	
5. Prokuroru aptaujas rezultātu apkopojums par paātrināto pirmstiesas kriminālprocesu	

IEVADS

2018.gada 1.septembrī stājās spēkā Kriminālprocesa likuma grozījumi, kas paredzēja jaunu vienkāršotā pirmstiesas kriminālprocesa veidu - paātrināto procesu.¹

Likumprojekts par paātrināto kriminālprocesi tika virzīts pēc Eiropas Komisijas pamatprogrammas „Drošības un brīvības garantēšana” īpašās programmas „Noziedzības profilakse un apkarošana” projektā “Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana ar mērķi sabalansēt nozieguma sabiedrisko bīstamību, radīto kaitējumu un izmeklēšanā izlietos resursus” izstrādātajām vadlīnijām² (turpmāk - vadlīnijas). Idejas īstenotāji ir Valsts policija sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Iekšlietu ministriju un Ģenerālprokuratūru.³

Paātrinātais process kā viens no vienkāršotā procesa veidiem padziļināti nav pētīts, jo ir salīdzinoši jauns procesa veids. Autore uzskata, ka pusgadu ilgs prakses periods ir pietiekams, lai varētu vērtēt, vai paātrinātā procesa ieviešanas mērķis tiek sasniegts un kādi, iespējams, uzlabojumi būtu nepieciešami.

Darba mērķis ir pētīt paātrinātā procesa ieviešanas nepieciešamību un noskaidrot, vai šādu pašu efektu nevarēja panākt ar citiem tiesiskajiem līdzekļiem. Autore salīdzina paātrinātā procesa tiesisko regulējumu ar procesu neatliekamības kārtībā un saīsināto procesu. Autore darba ietvaros analizē paātrinātā procesa normatīvo regulējumu un pievērš uzmanību nepilnībām Kriminālprocesa likuma grozījumu izstrādē. Autore darbā piedāvā iespējamus Kriminālprocesa likuma grozījumus, kas, pēc autores domām, būtiski uzlabotu tiesisko regulējumu un atrisinātu praksē konstatētās problēmas.

Autore darbā izvirza šādus problēmjautājumus:

- 1) Vai paātrinātā procesa ieviešana bija nepieciešama un vai tādu pašu efektu nevarēja panākt ar citiem līdzekļiem?
- 2) Vai paātrinātā procesa izmeklēšanas termiņš nebūtu jāmaina?
- 3) Kāda ir citu valstu pieredze paātrinātā procesa piemērošanā?
- 4) Kādas problēmas praksē rada paātrinātais process?
- 5) Vai būtu nepieciešams paātrināto procesu ieviest ne tikai pirmstiesas kriminālprocesā, bet arī iztiesāšanas stadijā?

¹Grozījumi Kriminālprocesa likumā. 20.06.2018. likums. Latvijas Vēstnesis, 04.07.2018., Nr.132 (6218). Stājās spēkā 01.09.2018. Pieejams: <https://vestnesis.lv/op/2018/132.8> [aplūkots 20.04.2019.]

²Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots 20.04.2019.]

³ Ibid.

Autore darbā izmanto likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotāciju⁴ un vērtē likumprojekta attīstības gaitu, tajā skaitā priekšlikumus. Autore izmanto zinātniskos rakstus, juridisko literatūru un prokuratūras statistikas datus.

Autore darbā izmanto:

- 1) salīdzinošo metodi, salīdzinot Latvijas, Lietuvas un Igaunijas paātrinātā procesa piemērošanu un izvirzot secinājumus par katras valsts piemērošanas praksi.
- 2) analītisko metodi, analizējot dažādu autoru viedokļus un priekšlikumus par paātrinātā procesa problēmjaudājumiem un izvirzot savus priekšlikumus iespējamajiem Kriminālprocesa likuma grozījumiem.
- 3) vēsturisko metodi, veicot izpēti par tiesību normu attīstību zināmā laika periodā un analizējot grozījumu pamatojumu.
- 4) gramatisko metodi, gramatiski tulkojot tiesību normas, vērtējot to atbilstību tiesību normas mērķim.

Darbs sastāv no trīs lielajām nodaļām. Pirmajā nodaļā tiks apskatīts vienkāršoto kriminālprocesu vispārējs raksturojums. Pirmā nodaļa sastāv no divām apakšnodaļām. Pirmajā apakšnodaļā tiek analizēti visi vienkāršotā procesa veidi. Otrajā apakšnodaļā ir analizēts paātrinātais process kā viens no vienkāršotā procesa veidiem. No otrās apakšnodaļas ir izdalītas vēl divas apakšnodaļas – process neatliekamības kārtībā un saīsinātais process, kur tiek analizēta visu trīs vienkāršoto procesu mijiedarbība, kopīgais un atšķirīgais. Otrajā nodaļā tiek analizēti paātrinātā procesa veikšanas priekšnoteikumi. Trešā nodaļa ir par paātrinātā procesa veikšanas īpatnībām un tā ir sadalīta trīs apakšnodaļās – vispārējs raksturojums, izmeklēšana un kriminālvajāšana, un iztiesāšana.

⁴Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots 20.04.2019.]

1. VIENKĀRŠOTO KRIMINĀLPROCESU VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS

1.1. Vienkāršoto kriminālprocesu pazīmes

Kriminālprocesa likumā nav ietverta legālā definīcija tam, kas tieši ir vienkāršotie kriminālprocesi, it īpaši, nav ietvertas vienkāršoto kriminālprocesu pazīmes, kas tos varētu atšķirt no vispārējā kārtībā veiktiem kriminālprocesiem, taču Kriminālprocesa likumā šis termins tiek lietots. Kā piemērs ir Kriminālprocesa likuma 14.pants, kas regulē kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un kas ir viens no kriminālprocesa pamatprincipiem.⁵ Iepriekšminētā panta otrajā daļā ir noteikts, ka procesa virzītājs izvēlas konkrētajiem apstākļiem atbilstošo vienkāršāko kriminālprocesa veidu. Gramatiski tulkojot iepriekšminēto normu rodas jautājums, kas tad ir vienkāršākais kriminālprocesa veids? Konkrētu atbildi uz šo jautājumu Kriminālprocesa likumā nevar atrast, tādēļ šajā jautājumā ir iespējami dažādi viedokļi, un katra procesa virzītāja pienākums ir izvēlēties pieņemamāko. Procesā virzītājam ir tiesības izvēlēties norises veidu, bet, veicot izvēli, ir jāvadās no kritērija, ka procesa veidam jābūt visvienkāršākajam, kāds vien iespējams atbilstoši konkrētās lietas apstākļiem.⁶

Autore darbā analizēs vienkāršotos procesus pēc kritērijiem, ko prof. Kristīne Strada-Rozenberga ir norādījusi rakstā “Vienkāršotās procesa formas un to piemērošanas priekšnoteikumi Latvijas kriminālprocesā”. Profesore izvirza trīs kritērijus, kad būtu uzskatāms, ka process ir vienkāršots:

- 1) “pārtraukt kriminālprocesi situācijā, kad ir tiesiska iespēja to turpināt;
- 2) nonākt pie procesa galamērķa, izlaižot vai būtiski vienkāršojot noteiktu t.s. parastajā procesā obligātu procesa stadiju;
- 3) vienkāršojot visu procesu kopumā, tādējādi saīsinot tā norises laiku.”⁷

Pēc autores domām, būtisks ir arī iedalījums, kad var lemt par kriminālprocesa vienkāršošanu. Iepriekšminētā raksta autore vienkāršotos procesus iedala arī:

- 1) “ārpus tiesiskās kriminālprocesa attiecību risinājuma modeļi;
- 2) procesi, kas ietver lietas izskatīšanu tiesā.”⁸

⁵ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [01.01.2019. red.]

⁶ Strada-Rozenberga K., Publisko un privāto interešu kolīzija kriminālprocesā. Grām.: Politika un tiesības. Tiesību un juridiskās prakses ilgtspējīgā attīstība. Rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2012, 26.lpp.

⁷ Strada-Rozenberga K., 3.6.Vienkāršotās procesa formas un to piemērošanas priekšnoteikumi Latvijas kriminālprocesā. 662.lpp.Grām.: Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. A.Meikališa, K.Strada-Rozenberga. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.

⁸ Ibid. 663.lpp.

Pēc raksta autore uzskaitījuma, kādi vienkāršotā procesa veidi ir ietverti Kriminālprocesa likumā⁹, autore veica sadalījumu pēc vienkāršotajiem procesiem, kuri tiek risināti ārpus tiesas un kuri tiek risināti tiesā. Kā ārpus tiesas krimināltiesisko attiecību risinājuma modeļi varētu tikt uzskatīti (atbilstoši Kriminālprocesa likuma 2018.gada 15.jūnija redakcijai) – kriminālprocesa izbeigšana, atbrīvojot personu no kriminālatbildības (Kriminālprocesa likuma 379.pants), nosacīta kriminālprocesa izbeigšana, atbrīvojot personu no kriminālatbildības (Kriminālprocesa likuma 415.pants) un prokurora priekšraksts par sodu (Kriminālprocesa likuma 420.pants). Procesi, kas ietver lietas izskatīšanu tiesā – vienošanās process, lietas izskatīšana tiesā bez pierādījumu pārbaudes, saīsinātais process un process neatliekamības kārtībā. Rīgas Stradiņa universitātes profesore S.Kaija norāda, ka vienkāršotā procesa forma ir arī kriminālprocesa izbeigšana pret personu, kura būtiski palīdzējusi atklāt smagu vai sevišķi smagu noziegumu¹⁰. Šī vienkāršotā procesa forma būtu piemērojama gan ārpus tiesas, gan krimināllietā, kura jau tiek izskatīta tiesā. Katrs iepriekšminētais vienkāršotā procesa formas veids tiks apskatīts šī darba 1.2. nodaļā.

Kopš Kriminālprocesa likuma spēkā stāšanās 2005.gada 1.oktobrī, kopumā ir veikti 38 šī likuma grozījumi. Vairums no grozījumiem ir veikti saistībā ar kriminālprocesa ātrāku un efektīvāku tiesisko attiecību noregulējumu. Tā kā šī darba tēma ir par paātrināto procesu, tad paātrinātais process kā viens no vienkāršoto procesa veidiem tiks apskatīts atsevišķi izdalītā apakšnodaļā, tāpat kā process neatliekamības un saīsinātajā kārtībā, jo tie no Kriminālprocesa likuma ir izslēgti.

1.2. Vienkāršoto kriminālprocesu veidi

Līdz 2018.gada 1.septembrim, kad stājās spēkā Kriminālprocesa likuma grozījumi, Latvijā bija spēkā astoņi vienkāršotā procesa veidi – prokurora priekšraksts par sodu, process neatliekamības kārtībā, process saīsinātā kārtībā, vienošanās process, kriminālprocesa izbeigšana, atbrīvojot personu no kriminālatbildības, nosacīta kriminālprocesa izbeigšana, atbrīvojot personu no kriminālatbildības, kriminālprocesa izbeigšana pret personu, kura būtiski palīdzējusi atklāt smagu vai sevišķi smagu noziegumu un krimināllietas izskatīšana tiesā bez pierādījuma pārbaudes. Vienkāršotie procesi ir saistīti gan ar pirmstiesas izmeklēšanas darbību vienkāršošanu, gan arī iztiesāšanas vienkāršošanu.

⁹ Sīkāk sk.: Strada-Rozenberga K., 3.6. Vienkāršotās procesa formas un to piemērošanas priekšnoteikumi Latvijas kriminālprocesā. 663.lpp. Grām.: Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. A.Meikališa, K.Strada-Rozenberga. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.

¹⁰ Kaija S. Procesuālā ekonomija kā princips kriminālprocesā. Grām.: Kriminālprocesa likumam – 10. Pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Kolektīva monogrāfija – rakstu krājums Ā.Meikališas zinātniskajā redakcijā.– Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015., 192.lpp.

Viens no vienkāršotā procesa veidiem ir prokurora priekšraksts par sodu, kuru regulē Kriminālprocesa likuma 35.nodaļa. Prokurora priekšrakstu par sodu var sastādīt par kriminālpārkāpumu, mazāk smagu noziegumu vai smagu noziegumu, par kuru paredzēts brīvības atņemšanas sods līdz pieciem gadiem. Nīderlandē prokuroriem rīcības brīvība, kad var piemērot prokurora priekšrakstu par sodu, ir nedaudz plašāka, jo Kriminālprocesa kodeksa 257a. panta pirmā daļa paredz, ka prokurora priekšrakstu par sodu var piemērot, ja sankcijā brīvības atņemšanas sods ir līdz sešiem gadiem. Autore uzskata, ka arī Latvijā būtu nepieciešama lielāka izvēle soda veidā un mērā, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu, jo prokurora priekšraksts par sodu ir ekonomiskāks krimināltiesisko attiecību noregulējums, gan finansiālā, gan laika resursu ziņā.¹¹ “Prokurora priekšrakstu par sodu var sastādīt, ja apsūdzētais savu vainu atzīst, ir kompensējis cietušajam radīto kaitējumu, kā arī atlīdzinājis valsts izmaksāto kompensāciju un piekrīt kriminālprocesa pabeigšanai, piemērojot viņam sodu.”¹² Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 421.panta otro daļu, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu, kā soda veidu var noteikt tikai naudas sodu vai piespiedu darbu, un kā papildus sodus - tiesību ierobežošanu vai probācijas uzraudzību. Pēc prokurora priekšraksta par sodu sastādīšanas lieta tiek uzskatīta kā pabeigta prokuratūrā, un tā nav jānosūta izskatīšanai tiesā. Prokurora priekšraksts par sodu ir vienīgais vienkāršotā procesa veids, kurā attiecībā uz piemēroto sodu nav nepieciešams tiesas vērtējums.

Pirms 2018.gada 1.septembra grozījumiem Kriminālprocesa likumā bija spēkā process neatliekamības kārtībā un process saīsinātā kārtībā. Pēc jaunās Kriminālprocesa likuma redakcijas iepriekšminētie vienkāršotā procesa veidi ir izslēgti un apvienoti jaunā veidā – paātrinātais process¹³. Visu trīs vienkāršoto procesu formas – procesu neatliekamības, saīsinātā un paātrinātā kārtībā, tiks apskatītas darba 1.3. nodaļā, kur tiks vērtēta visu trīs procesu mijiedarbība un salīdzināšana, izmantojot likuma normu redakcijas un statistikas datus.

Kriminālprocesa likuma 38.nodaļa regulē vienošanās procesu pirmstiesas kriminālprocesā. Vienošanās procesā prokurors pēc savas paša, apsūdzētā un viņa aizstāvja iniciatīvas var slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, ja ir noskaidroti apstākļi, kas attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, un apsūdzētais piekrīt viņam inkriminētā nodarījuma apjomam, kvalifikācijai, radītā kaitējuma novērtējumam un vienošanās procesa piemērošanai.

¹¹Criminal Procedure Code of the Kingdom of Netherlands Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/12/Montenegro/show> [aplūkots 15.05.2019.]

¹² Vēbers D., Stulpāns R. Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana ar mērķi sabalansēt nozieguma sabiedrisko bīstamību, radīto kaitējumu un izmeklēšanā izlietos resursus. Vadlīnijas. Rīga: Valsts policija, 2015. Pieejams: http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policija_msn_lat_2015.pdf [aplūkots 01.03.2019.].

¹³ Grozījumi Kriminālprocesa likumā. 20.06.2018. likums. Latvijas Vēstnesis, 04.07.2018., Nr.132 (6218). Stājas spēkā 01.09.2018. Pieejams: <https://vestnesis.lv/op/2018/132.8> [aplūkots 20.04.2019.]

Prokurors pēc vienošanās noslēgšanas krimināllietas materiālus kopā ar vienošanās protokolu nosūta tiesai, ierosinot tai apstiprināt noslēgto vienošanos. Vienošanās process tiek uzskatīts par vienkāršota procesa veidu, jo nav nepieciešama visas krimināllietas izskatīšana tiesā un Kriminālprocesa likuma 540.¹ pants nosaka, ka ierosinājumu par vienošanās procesa apstiprināšanu var izskatīt rakstveida procesā. Iespēja izskatīt procesu rakstveidā būtiski samazina laiku, darbu un finansiālos resursus, jo nav nepieciešama procesa dalībnieku aicināšana uz tiesas sēdi, atkrīt transporta izdevumi, turklāt tiesnesis var organizēt lietas izskatīšanu rakstveida procesā sev ērtākā laikā. Vienošanās procesu var piemērot par jebkura smaguma noziegumiem.

Kriminālprocesa izbeigšanu, atbrīvojot personu no kriminālatbildības, regulē Kriminālprocesa likuma 379.pants. Panta pirmā daļa noteic gadījumus, kad izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu, prokurors vai tiesa var izbeigt kriminālprocesu. Pirmais no tiem ir, ja ir izdarīts noziedzīgs nodarījums, kuram ir noziedzīga nodarījuma pazīmes, bet ar kuru nav radīts tāds kaitējums, lai piespriestu kriminālsodu. Pēc autores domām, praksē šādā veidā kriminālprocess varētu tikt izbeigts, piemēram, gadījumā, ja ir veikta zādzība no veikala un nozagtā prece ir atdota īpašniekam. Būtībā iepriekšminētajā gadījumā noziedzīgs nodarījums ir izdarīts un persona būtu saucama pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 180.panta¹⁴, bet veikalam nekādi zaudējumi nav radušies, tādēļ persona varētu tikt atbrīvota no kriminālatbildības.

Kriminālprocesa likuma 379.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka personu atbrīvojot no kriminālatbildības var arī gadījumā, ja persona ir izdarījusi kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu un ir izlīgusi ar cietušo vai viņa pārstāvi Krimināllikuma noteiktajos gadījumos. Krimināllikuma 58.panta otrā daļa nosaka, ka personu var atbrīvojot no kriminālatbildības, ja noziedzīga nodarījuma rezultātā nav iestājusies cilvēka nāve, kā arī, ja persona pēdējā gada laikā nav tikusi atbrīvota no kriminālatbildības par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, noslēdzot izlīgumu, un pilnīgi novērsusi ar izdarīto noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu vai atlīdzinājusi nodarītos zaudējumus. Izņēmums šim pantam ir, ja ir slēgts izlīgums ar cietušo Kriminālprocesa likuma 377.panta 9.punkta pamata, tas ir, ja izlīgums ir slēgts tādā kriminālprocesā, kuru var uzsākt tikai uz cietušās personas pieteikuma. Atšķirība Kriminālprocesa 379.pantam un 377.pantam ir tāda, ka 379.panta gadījumā procesa virzītājam ir iespēja kriminālprocesu izbeigt, atbrīvojot personu no kriminālatbildības, savukārt 377.pantā minētie gadījumi ir nepieļaujīgi apstākļi kriminālprocesa turpināšanai, un, atklājoties kādam no pantā minētajiem apstākļiem, kriminālprocess ir obligāti jāizbeidz.

¹⁴ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [07.11.2018. red.]

Kriminālprocesa likuma 379.panta pirmās daļas 3.punkts nosaka, ka nepilngadīgu personu var atbrīvot no kriminālatbildības, ja ir konstatēti noziedzīga nodarījuma īpašie apstākļi, un par nepilngadīgo personu iegūtas ziņas, kas mīkstina tās atbildību. Atbildību mīkstinošie apstākļi ir noteikti Krimināllikuma 47.pantā.

Personu no kriminālatbildības var atbrīvot, ja kriminālprocesu nav iespējams pabeigt saprātīgā termiņā. To paredz Kriminālprocesa likuma 379.panta pirmās daļas 4.punkts. Saprātīgu termiņu regulē Kriminālprocesa likuma 14.pants, un tas ir viens no kriminālprocesa pamatprincipiem. Saprātīgam termiņam nav noteikts konkrēts laika periods, tas katrā kriminālprocesā ir atšķirīgs, kas ir saistīts ar lietas apjomu, juridisko sarežģītību, procesuālo darbību daudzumu, procesā iesaistīto personu attieksmi pret pienākumu pildīšanu un citiem apstākļiem. Galvenais, kas jāievēro ir, lai nenotiktu neattaisnota kriminālprocesa novilcināšana.

Kriminālprocesa likuma 379.panta pirmās daļas 5.punkts nosaka, ka personu var atbrīvot no kriminālatbildības, ja tā noziedzīgo nodarījumu ir veikusi laikā, kad bijusi pakļauta cilvēku tirdzniecībai un tikusi piespiesta to izdarīt. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 380.pantu personas atbrīvošana no kriminālatbildības ir nereabilitējošs apstākļis, turklāt, lai varētu to piemērot, ir nepieciešama personas piekrišana, ko nosaka Kriminālprocesa likuma 379.panta piektā daļa.

Nosacītu kriminālprocesa izbeigšanu, atbrīvojot personu no kriminālatbildības, regulē Kriminālprocesa likuma 34.nodaļa, kā arī Krimināllikuma 58.¹pants. Kriminālprocesa likuma 415.pants nosaka, ka, ja prokurors, ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, personas raksturojošos datus un citus lietas apstākļus, iegūst pārliecību, ka apsūdzētais turpmāk neizdarīs noziedzīgus nodarījumus, tādā gadījumā prokurors var kriminālprocesu izbeigt, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības. Priekšnoteikumi šādai kriminālprocesa izbeigšanai noteikti tā paša panta trešajā daļā, proti: 1) ja personu apsūdz par kriminālpārkāpumu vai mazāk smaga nozieguma izdarīšanu; 2) persona agrāk nav sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu; 3) pret personu pēdējo piecu gadu laikā kriminālprocess nav izbeigts, nosacīti atbrīvojot viņu no kriminālatbildības; 4) šādai procesa izbeigšanai piekrīt amatā augstāks prokurors. Būtisks priekšnoteikums ir arī Kriminālprocesa likuma 415.panta ceturtajā daļā minētais – nosacītā atbrīvošanā no kriminālatbildības ir nepieciešama apsūdzētā brīvprātīga un nepārprotami izteikta piekrišana. Būtība nosacītai personas atbrīvošanai no kriminālatbildības ir tāda, ka, ja persona noteiktajā pārbaudes laikā neizdara jaunu tīšu noziedzīgu nodarījumu, tad kriminālprocess pret šo personu tiek izbeigts, un uz to darbojas arī dubultās sodīšanas nepieļaujamība. Arī nosacīta atbrīvošana no

kriminālatbildības saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 380.pantu ir nereabilitējošs apstāklis, kas nozīmē, ka pēc būtības persona ir atzīta par vainīgu.

Kriminālprocesa izbeigšanu pret personu, kura būtiski palīdzējusi atklāt smagu vai sevišķi smagu noziegumu regulē Kriminālprocesa likuma 410.pants, kurā noteikts, ka Ģenerālprokurors ar savu lēmumu var izbeigt kriminālprocesu pret personu, kura ir būtiski palīdzējusi atklāt smagu vai sevišķi smagu noziegumu, kas ir smagāks vai bīstamāks par šīs personas pašas izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Vienīgais izņēmums, kad šādu vienkāršotā procesa veidu nevar piemērot ir Kriminālprocesa likuma 410.panta otrajā daļā noteiktais, ka šī norma nav piemērojama, ja persona tiek saukta pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 116., 117., 118., 125., 159., 160., 176., 190.¹, 251., 252., 253.¹pantos paredzēto sevišķi smagu noziegumu izdarīšanā vai kura pati izveidojusi vai vadījusi organizētu grupu vai bandu.

Krimināllietas izskatīšanu tiesā bez pierādījuma pārbaudes regulē Kriminālprocesa likuma 499.pants, kas nosaka, ka tiesa var pieņemt lēmumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu attiecībā uz visu apsūdzību vai tās patstāvīgu daļu, ja apsūdzētais atzīst savu vainu visā viņam izvirzītajā apsūdzībā vai attiecīgā tās daļā, ja tiesai pēc lietas materiālu pārbaudes nav šaubu par apsūdzētā vainu un gadījumā, ja apsūdzētais, bet obligātās aizstāvības gadījumos arī viņa aizstāvis un pārstāvis, piekrīt šādas pārbaudes neizdarīšanai. Pēc lēmuma par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesa pārbauda personas raksturojošos datus un pāriet pie tiesas debatēm. Kriminālprocesa likuma 499.panta ceturtajā daļā precīzi noteikts, par ko apelācijas kārtībā var pārsūdzēt spriedumu lietā, kura ir izskatīta bez pierādījumu pārbaudes, proti, daļā par tiesas piespriesto sodu, kompensāciju, rīcību ar mantu vai sakarā ar pieļautiem procesa pārkāpumiem.

1.3. Paātrinātais process kā viens no vienkāršoto kriminālprocesu veidiem

Kriminālprocesa likuma 385.panta pirmās daļas 3.punktā paātrinātais process ir minēts kā viens no pirmstiesas kriminālprocesa veidiem. Paātrinātā procesa kārtību regulē Kriminālprocesa likuma 36.nodaļa. Grozījumu Kriminālprocesa likumā, kas stājās spēkā 2018.gada 1.septembrī, rezultātā process neatliekamības kārtībā un saīsinātajā kārtībā kā pirmstiesas procesa veidi tika izslēgti.

Paātrinātā procesa ieviešanas mērķis ir nodrošināt atteikšanos no formālām, dublējošām procesuālajām darbībām, dokumentiem, radīt priekšnosacījumus efektīvākai izmeklēšanas

darbību fiksēšanai, ātrākai, vienkāršotai kriminālprocesa virzībai uz prokuratūru un tiesu.¹⁵ Likumprojekts, kurā tika ieviests arī priekšlikums par vienkāršotā procesa ieviešanu, apstiprināšanai uz Saeimu tika virzīts pēc Eiropas projekta/programmas ietvaros izstrādātajām vadlīnijām.¹⁶ Programmā tika veikta starptautiska sadarbība ar tādām valstīm kā – Igaunija, Somija, Vācija, Lietuva, Rumānija, Zviedrija un Nīderlande, lai apzinātu, kāds tiesiskais regulējums attiecībā uz vienkāršotajiem kriminālprocesiem ir šajās valstīs.¹⁷

Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” (Nr.1000/Lp12) tika virzīts aptuveni gadu¹⁸, un gada laikā tika ierosināti dažādi priekšlikumi par tiesību normu redakciju. Likumprojekta anotācija tika izveidota 2017.gada 14.jūnijā,¹⁹ un 2017.gada 8.augustā Ministru kabinets sēdē atbalstīja likumprojektu, virzīšanai uz Saeimu.²⁰ Likumprojekts pirmajā lasījumā tika atbalstīts ar 86 balsīm “par”, 7 deputāti nebalsoja.²¹ Otrajā lasījumā likumprojektu atbalstīja 83 deputāti, “pret” un “atturas” balsis nebija.²² Trešajā lasījumā likumprojekts tika atbalstīts ar 72 balsīm, nebalsoja 15 deputāti.²³ Protams, likumprojektā tika ietverti vēl vairāki citi nozīmīgi Kriminālprocesa likuma grozījumi,²⁴ ne tikai grozījumi par paaugstināto procesu, bet šie grozījumi darba ietvaros netiks apskatīti.

Sākotnēji “paaugstinātais process” bija saukts par “vienkāršoto procesu”²⁵, bet tas raisīja dažādas diskusijas un priekšlikumu iesniegšanu. 2017.gada 5.oktobrī Juridiskais birojs iesniedza atzinumu par iepriekšminēto likumprojektu, kurā kā viens no aspektiem, kam Juridiskais birojs aicināja pievērst uzmanību, bija vārdiem “Vienkāršotā kārtība”, jo tas rada

¹⁵Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots 10.03.2019.]

¹⁶Ibid.

¹⁷Vēbers D., Stulpāns R. Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana ar mērķi sabalansēt nozieguma sabiedrisko bīstamību, radīto kaitējumu un izmeklēšanā izlietos resursus. Vadlīnijas. Rīga: Valsts policija, 2015. Pieejams: http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policija_msn_lat_2015.pdf [aplūkots 01.03.2019.].

¹⁸12.Saeimas izskatītie likumprojekti Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?OpenView&count=30&start=991> [aplūkots 11.05.2019.]

¹⁹Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots 10.05.2019.]

²⁰Ibid.

²¹Balsošanas rezultāti 21.09.2017. Grozījumi Kriminālprocesa likumā (1000/Lp12), 1.lasījumā. Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/0/E5055D8702E81676C22581A20078DB23?OpenDocument [aplūkots 11.05.2019.]

²²Balsošanas rezultāti 01.02.2018. Grozījumi Kriminālprocesa likumā (1000/Lp12), 2.lasījumā. Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/0/230019AF20688D19C2258227007E58EC?OpenDocument [aplūkots 11.05.2019.]

²³Balsošanas rezultāti 20.06.2018. Grozījumi Kriminālprocesa likumā (1000/Lp12), 3.lasījumā. Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/0/6871D17EDDF58317C22582B20078DB4D?OpenDocument [aplūkots 11.05.2019.]

²⁴Sīkāk Sk.: Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#aa> [aplūkots 23.03.2019.]

²⁵Ibid.

neviennozīmīgi saprotamas normu redakcijas.²⁶ 2018.gada 25.februārī Iekšlietu ministrs Rihards Kozlovskis iesniedza paziņojumu par priekšlikumiem likumprojektam, kurā viens no ierosinājumiem bija aizstāt vārdus “vienkāršotā kārtībā” ar vārdiem “paātrinātā kārtībā”. Pamatojums bija saistīts ar to, lai kriminālprocesa veida nosaukums neradītu pārpratumus kopsakarā ar citām kriminālprocesa normām. Kā arī, lai normas būtu skaidrāk uztveramas, lietderīgāk šī procesa nosaukumu būtu pārsaukt par paātrināto procesu, kas arī pēc savas būtības atbilst šī procesa būtībai un mērķim.²⁷ Pēc Iekšlietu ministra ierosinājuma 3.lasījumā tika atbalstīts priekšlikums par vārdu “vienkāršotā kārtībā”, aizstāšanu ar “paātrinātā procesa kārtībā.”²⁸

Gunārs Kūtris uz grozījumu otro lasījumu iesniedza savus priekšlikumus likumprojekta grozījumiem.²⁹ Pēc autores domām būtiska nianse, kurai būtu jāpievērš uzmanība, ir priekšlikumam, kurš ir saistīts ar likumprojektā noteiktajiem termiņiem. Viens no argumentiem G.Kūtra kungam bija, ka ir jāapdomā paredzētās 30 dienas ekspertīzes gadījumā, ja nevar ekspertīzi izdarīt 10 dienu laikā, tad pazūd vienkāršotā procesa nozīme.³⁰ Šis priekšlikums netika ņemts vērā un normatīvajā regulējumā tika atstāts regulējums par termiņu ekspertīzes veikšanas gadījumā – 30 dienas.

Autore, vērtējot likumprojekta anotāciju, kā arī galīgajā lasījumā pieņemto Kriminālprocesa likuma redakciju secināja, ka likumdevējs nav noteicis, kad tieši tiek lemts par paātrināto procesu. Analizējot prakses materiālus, secināms, ka par paātrināto procesu tiek lemts tad, kad lieta tiek virzīta uz prokuratūru kriminālvajāšanai, bet pie kriminālprocesa uzsākšanas tiek uzsākta vispārējā kārtībā. Savukārt, vērtējot grozījumu jēgu,³¹ autore secina, ka mērķis bija vienkāršot visu pirmstiesas kriminālprocesu, pēc iespējas samazinot arī izmeklēšanas laikā procesuālo darbību fiksēšanu. Pie šāda secinājumu, ka par paātrinātā procesa piemērošanu būtu jālemj, uzsākot kriminālprocesu, var nonākt arī, analizējot

²⁶ Juridiskā biroja 2017.gada 5.oktobra atzinums par likumprojektu “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejams:

<https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/B2D6F48B60DA1F0BC22581B10029D035?OpenDocument> [aplūkots 27.04.2019.]

²⁷ 2018.gada 25.februārī Iekšlietu ministra Riharda Kozlovskā paziņojums par priekšlikumiem likumprojektam “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/282730786A913C14C2258240052CC1A?OpenDocument> [aplūkots 19.04.2019.]

²⁸ Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” priekšlikumi 3.lasījumam Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/3F81080075AFCA64C22582A5003200CC?OpenDocument> [aplūkots 23.03.2019.]

²⁹ Saeimas deputāta G. Kūtra priekšlikums likumprojektam Nr. 1000/Lp12. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/DE7003C62E4F4D5BC22581AE002FE1E5?OpenDocument> [aplūkots 19.03.2019.]

³⁰ Ibid.

³¹ Sīkāk Sk.: Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” priekšlikumi 3.lasījumam Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/3F81080075AFCA64C22582A5003200CC?OpenDocument> [aplūkots 10.05.2019.]

Kriminālprocesa likuma 14.panta otrajā daļā noteikto, ka procesa virzītājs izvēlas konkrētajiem apstākļiem atbilstoši vienkāršāko veidu. Rezultātā, patreiz Kriminālprocesa likuma redakcija neparedz obligātu brīdi, kad būtu jālemj par procesu paātrinātajā kārtībā, bet, autoresprāt, pēc grozījumu mērķa tas būtu jālemj pie kriminālprocesa uzsākšanas.

Autore darba ietvaros veica salīdzinājumu ar citām valstīm, ko uzskatīja kā labu piemēru, kā praksē ir ieviests paātrinātais process. Viena no valstīm, kuras likuma normas tika analizētas, ir Igaunija. Igaunijā paātrināto procesu veic 48 stundu laikā³², jeb laika periodā, kamēr persona ir aizturēta, kas noteikts Igaunijas Kriminālprocesa kodeksa 217.paragrāfā.³³ Respektīvi, izmeklēšana, lietas izskatīšana prokuratūrā ir jāpabeidz 48 stundu laikā³⁴ un tā jānodod tiesai, kur tiek panākts taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums. Igaunijas normatīvajā regulējumā nav noteikta prasība, ka personai ir jāpiekrīt paātrinātā procesa piemērošanai un jāatzīst sava vaina, bet praksē tiesneši uzskata, ka noziedzīga nodarījuma apstākļi ir neskaidri, ja aizdomās turētais neatzīst savu vainu.³⁵ Pēc tā var secināt, ka Igaunijā, lai virzītu krimināllietu paātrinātā procesa kārtībā, ir nepieciešama aizdomās turētā piekrišana. Igaunijā praksē paātrināto procesu visbiežāk piemēro 1) par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā un izvairīšanos no soda izciešanas; 2) par zādzību; 3) par fizisku vardarbību.³⁶ Autore uzskata, ka tieši par šāda veida noziedzīgiem nodarījumiem var kriminālprocesi virzīt paātrinātajā procesā, jo persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, atrodas notikuma vietā, kur notiek noziedzīga nodarījuma fakta konstatēšana, tādēļ izmeklēšanas darbības var pabeigt aizturēšanas noteiktajā termiņā – 48 stundu laikā. Igaunijā šāds Kriminālprocesa kodeksa regulējums, kurš paredz iespēju otrās pakāpes noziegumus pabeigt paātrinātā kārtībā, pastāv kopš 2006.gada³⁷, tādēļ autore uzskata, ka tas ir pietiekams laiks, lai būtu izveidojusies pārlicinoša procesuālo darbību prakse.

Tāpat kā Igaunijā, arī Latvijā ir paredzēta personas aizturēšana līdz 48 stundām saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 268.panta pirmo daļu, savukārt paša panta ceturtā daļa pieļauj personu aizturēt, ja persona pēc aizturēšanas tiek atzīta par aizdomās turēto un, lai nodrošinātu viņa nogādāšanu pie prokurora vai uz tiesu kriminālprocesa pabeigšanai, var atrasties īslaicīgās aizturēšanas vietā, ievērojot 48 stundu termiņu. Pēc tā secināms, ka arī Latvijā būtu iespējama paātrinātā procesa izpilde 48 stundu laikā. Autore uzskata, ka tas būtiski

³² Vēbers D., Stulpāns R. Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana ar mērķi sabalansēt nozieguma sabiedrisko bīstamību, radīto kaitējumu un izmeklēšanā izlietos resursus. Vadlīnijas. Rīga: Valsts policija, 2015. Pieejams: http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policija_msn_lat_2015.pdf [aplūkots 01.03.2019.].

³³ Estonia Code of Criminal procedure Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/522082014002/consolide> [aplūkots 11.05.2019.]

³⁴ Ibid.

³⁵ Vēbers D., Stulpāns R., Vadlīnijas, 2015

³⁶ Ibid.

³⁷ Estonia Code of Criminal procedure Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/522082014002/consolide> [aplūkots 11.05.2019.]

samazinātu izmantotos resursus procesuālo dokumentu noformēšanā, kā arī darba patēriņa resursus. Autore darba ietvaros veica aptauju gan policijā, gan prokuratūrā, lai uzzinātu prakses problēmas, diemžēl respondentu skaits nebija tik liels, lai varētu gūt secinājumus par valstiska apmēra prakses problēmām, bet pietiekami liels, lai varētu vērtēt prakses problēmas. Aptaujas rezultātā³⁸ tika konstatēts, ka, uzsākot kriminālprocesu, ne vienmēr var izvērtēt, vai to būs iespējams pabeigt paātrinātā procesa kārtībā. Kā vienu no problēmām respondenti min, ka, uzsākot procesu, nav iespējams zināt, vai persona, pret kuru ir uzsākts process, atzīs savu vainu, kā arī, vai cietušais laicīgi iesniegs kompensācijas pieteikumu. Autore no aptaujas datiem secina, ka problēma ir arī ar liecinieku nopratināšanu, jo nav zināms, vai liecinieki laicīgi ieradīsies sniegt liecības. Būtiska problēma, ko Valsts policijas izmeklētāji min, kādēļ kriminālprocess netiek uzsākts paātrinātājā kārtībā, ja ir tāda iespēja, ir, ka nav pārlicība, ka spēs izmeklēšanu pabeigt likumā noteiktajā termiņā, kā arī, vai būs iespēja iegūt pietiekamus pierādījumus, lai krimināllietu uz prokuratūru varētu virzīt paātrinātā kārtībā.³⁹ Autore uzskata, ka būtu nepieciešams samazināt nepieciešamo pierādījumu apjomu un tas būtu iespējams, ja viens no priekšnoteikumiem paātrinātā procesa piemērošanai būtu personas vainas atzīšana. Igaunijā viens no vienkāršotā procesa veidiem ir alternatīvais process, kur tiesa pēc apsūdzētā vai prokurora lūguma var tiesas sēdi turpināt alternatīvā procesa kārtībā, nenopratinot lieciniekus, tādā veidā samazinot procesuālās darbības, kas ir jāizpilda tiesā, kas noteikts Igaunijas Kriminālprocesa kodeksa 233.pagrāfā.⁴⁰ Latvijā šāds process būtībā ir līdzīgs lietas izskatīšanai tiesā bez pierādījumu pārbaudes saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499.pantu, bet Igaunijas normatīvajā regulējumā ir nianse, ka, ja šāds process notiek, tad galīgais sods ir jāsamazina par vienu trešdaļu.⁴¹ Autore uzskata, ka līdzīgu regulējumu varētu ieviest arī Latvijas paātrinātājā procesā, kur, ja persona piekrīt kriminālprocesa vienkāršošanai, tad personai tiek samazināts piemērojamais sods. Autoresprāt, ja persona apzinātos, ka likumā ir noteikts, ka sods ir jāsamazina un ir noteikta robeža, kādā apmērā tas ir jāizdara, tad noziedzīgus nodarījumus izdarījušās personas vēlētos pēc iespējas vienkāršotākā veidā pabeigt kriminālprocesu.

Līdzīgs Igaunijas paātrinātā procesa regulējumam ir arī Lietuvā. Lietuvā paātrinātā procesa kārtība ir noteikta Kriminālprocesa kodeksa 31.nodaļā, sākot no 426.panta līdz

³⁸ Autore 2019.gada 2.maijā nosūtīja elektroniski aptaujas anketas Valsts Policijas izmeklētājiem, kopā uz 28 policijas iecirkņiem. Aptaujas anketas un aptaujas apkopojumu sīkāk sk.: Pielikumā Nr.2 un Pielikumā Nr.3

³⁹ Sīkāk sk.: Pielikums Nr.3

⁴⁰Estonia Code of Criminal procedure Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/522082014002/consolide> [aplūkots 11.05.2019.]

⁴¹ Ibid.

432.pantam.⁴² Lietuvā paātrinātā procesa piemērošanai ir paredzētas 14 dienas, kas ir minēts Kriminālprocesa kodeksa 426.pantā,⁴³ bet praksē tas tiek piemērots 48 stundu laikā, proti, kamēr persona ir aizturēta.⁴⁴ Autore uzskata, ka labs piemērs ir arī Lietuvas regulējumam par lietas paātrinātajā procesā izskatīšanu tiesā. Lietuvas Kriminālprocesa kodekss pieļauj iespēju lietu paātrinātajā procesā izskatīt tiesnesim, kurš citās lietās pilda pirmstiesas tiesneša pienākumus, kas ļauj organizēt tiesas sēdi iepriekšminēto 48 stundu laikā. Latvijā šāds tiesnesis būtu izmeklēšanas tiesnesis, kura pamatfunkcija ir cilvēktiesību garantēšana. Kā alternatīva izmeklēšanas tiesnesim varētu būt dežūrējošais tiesnesis katrā tiesā. Latvijā, nosūtot kriminālprocesu paātrinātajā kārtībā uz tiesu, ir jānorāda iztiesāšanas laiks, tādēļ autore uzskata, ka tas varētu būt labs risinājums, ja būtu dežūrējošie tiesneši, kuri nekavējoties var skatīt krimināllietas paātrinātā kārtībā. Tas samazinātu tiesnešu noslodzi un problēmu par iztiesāšanas laika noteikšanu, jo tiesas sēdi varētu nozīmēt nekavējoties. Autore uzskata, ka arī policijā un prokuratūrā būtu nepieciešams ieviest kārtību par dežūrējošām amatpersonām, kuras varētu virzīt lietu paātrinātā kārtībā, iekļaujoties 48 stundu termiņā, kā tas ir Igaunijā un Lietuvā.

Kā būtisku problēmu autore saskata arī to, ka ne Latvijas normatīvajā regulējumā, ne praksē nav paredzēta obligāta personas piekrišana procesa virzīt paātrinātā kārtībā. Pašreiz noteiktais termiņš, kas ir paredzēts gan izmeklēšanas pabeigšanai un krimināllietas nodošanai tiesai (*Sīkāk sk.: 3.2. nodaļu*) būtiski ierobežo personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, aizstāvības tiesības. Laba prakse ir ieviesta Igaunijā un Lietuvā, kur, lai kriminālprocesu virzītu paātrinātā kārtībā, ir nepieciešama personas piekrišana, kā arī tiek samazināts soda apmērs, tādā veidā veicinot paātrinātā procesa piemērošanu. Lietuvā ir prakse tāda, ja persona savu vainu atzīst un piekrīt procesa virzīšanai paātrinātā kārtībā, tad ar gala nolēmumu kriminālprocesā paredzētais sods tiek samazināts par 1/3.⁴⁵ Latvijā šāds regulējums nepastāv, tādēļ, ja tiktu ieviesta kā obligāta prasība personas piekrišana paātrinātā procesa piemērošanai, autoresprāt, personai būtu nepieciešama kāda papildus motivācija izvēlēties paātrināto procesu, piemēram, soda samazināšana. Autore nepiekrīt tam, ka personai obligāti ir jāatzīst sava vaina, jo visi pierādījumi ir vienlīdzīgi, neviens pierādījums nav pārāks. Tādēļ, ja vainas atzīšanu nostāda kā noteicošo, tad var notikt situācija, ka persona uzņemas vainu kāda cita vietā, kas nebūtu pieļaujams.

⁴² Lietuvos respublikos Baudžiamojo proceso Kodeksas Pieejams: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/TAR.EC588C321777/IgxfOpdkkR> [aplūkots 27.04.2019.]

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Vēbers D., Stulpāns R. Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana ar mērķi sabalansēt nozieguma sabiedrisko bīstamību, radīto kaitējumu un izmeklēšanā izlietos resursus. Vadlīnijas. Rīga: Valsts policija, 2015. Pieejams: http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policija_msn_lat_2015.pdf [aplūkots 01.03.2019.].

⁴⁵ Ibid.

Pirms paātrinātā procesa ieviešanas kā vieni no pirmstiesas procesa veidiem bija saīsinātais process un process neatliekamības kārtībā. Lai varētu labāk izprast paātrinātā procesa normatīvo regulējumu, autore salīdzinās visu trīs procesu piemērošanas kārtību, termiņus un procesuālās darbības.

Saīsinātā procesa, procesa neatliekamības kārtībā un paātrinātā procesa salīdzinošā tabula

	Saīsinātā kārtībā	Neatliekamības kārtībā	Paātrinātā procesa kārtībā
Termiņš izmeklēšanā	Izmeklēšana – 10 dienas pēc kriminālprocesa uzsākšanas	Izmeklēšana – piecas darba dienas pēc kriminālprocesa uzsākšanas	Izmeklēšana – 10 dienas, ja jāveic ekspertīze 30 dienas pēc kriminālprocesa uzsākšanas
Priekšnoteikumi	1) ir noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu; 2) izmeklēšanu ir iespējams pabeigt noteiktajā termiņā	1) ir noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, jo tā pārsteigta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī vai tūlīt pēc tā izdarīšanas; 2) persona izdarījusi kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu; 3) izmeklēšanu ir iespējams pabeigt noteiktajā apjomā un termiņā	1) ir noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu; 2) persona izdarījusi kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu; 3) izmeklēšanu iespējams pabeigt paātrinātajam procesam paredzētajā termiņā un apjomā.
Rīcība pēc izmeklēšanas uzsākšanas	1) noskaidro izdarītā noziedzīga nodarījuma apstākļus; 2) noskaidro noziedzīgā nodarījumā cietušo personu; 3) noskaidro ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma raksturu un apmēru; 4) izdara	1) noskaidro izdarītā noziedzīga nodarījuma apstākļus; 2) noskaidro noziedzīgā nodarījumā cietušo personu; 3) noskaidro ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma raksturu un apmēru; 4) noskaidro notikuma aculieciniekus;	1) noskaidro izdarītā noziedzīga nodarījuma apstākļus; 2) noskaidro noziedzīgā nodarījumā cietušo personu; 3) noskaidro ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma raksturu un apmēru;

	<p>nepieciešamās izmeklēšanas darbības;</p> <p>5) pieņem lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto;</p> <p>6) ja nepieciešams, aizdomās turēto aiztur vai piemēro viņam drošības līdzekli;</p> <p>7) noskaidro citus apstākļus, kam ir nozīme lietas izlemšanā.</p>	<p>5) veic aculiecinieku un tās personas aptauju, pret kuru uzsāks kriminālprocess;</p> <p>6) ja nepieciešams, veic notikuma vietas apskati vai citas izmeklēšanas darbības;</p> <p>7) visu konstatēto var fiksēt vienā protokolā;</p> <p>8) pieņem lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto, var izlemt jautājumu par drošības līdzekļa piemērošanu;</p> <p>9) noskaidro citus apstākļus, kam ir nozīme lietas izlemšanā.</p>	<p>4) atzīst personu par aizdomās turēto;</p> <p>5) iegūst liecības;</p> <p>6) ja nepieciešams, veic citas procesuālās darbības.</p>
<p>Procesuālais dokuments, kur fiksē procesuālās darbības</p>	<p>Visas ziņas var ietvert saīsinātā procesa protokolā, vai atsevišķos procesuālos dokumentos</p>	<p>Visas ziņas var ietvert neatliekamības kārtības procesa protokolā, vai atsevišķos procesuālos dokumentos</p>	<p>Visas ziņas var ietvert paātrinātā procesa protokolā, vai atsevišķos procesuālos dokumentos</p>
<p>Prokurora rīcība saņemot lietu</p>	<p>1) procesa turpināšana saīsinātā kārtībā;</p> <p>2) nosūta atpakaļ izmeklēšanas iestādei kriminālprocesa turpināšanai;</p> <p>3) turpina kriminālprocesi, izvēloties citu pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanas veidu.</p>	<p>1) procesa turpināšana neatliekamības kārtībā;</p> <p>2) nosūta atpakaļ izmeklēšanas iestādei kriminālprocesa turpināšanai;</p> <p>3) turpina kriminālprocesi, izvēloties citu pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanas veidu.</p>	<p>1) procesa turpināšana paātrinātā kārtībā;</p> <p>2) nosūta atpakaļ izmeklēšanas iestādei kriminālprocesa turpināšanai, norādot konkrētas darbības, kas jāveic;</p> <p>3) turpina kriminālprocesi, izvēloties citu pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanas veidu.</p>
<p>Termiņš prokuroram lietas nosūtīšanai uz tiesu</p>	<p>10 dienas pēc krimināllietas materiālu saņemšanas</p>	<p>Prokuroram – divu darba dienu laikā pēc krimināllietas materiālu saņemšanu</p>	<p>Prokuroram – 10 dienas pēc krimināllietas materiālu saņemšanas</p>

Lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības	Apsūdzība ietverta lēmumā par lietas nodošanu uz tiesu	Apsūdzība ietverta lēmumā par lietas nodošanu uz tiesu	Apsūdzība ietverta lēmumā par lietas nodošanu uz tiesu
Prokuroram jānorāda iztiesāšanas laiks un vieta	Nav jānorāda	Ir jānorāda	Ir jānorāda
Laiks līdz tiesas sēdei pēc lietas nosūtīšanas uz tiesu	Ne agrāk kā pēc 10 un ne vēlāk kā pēc 30 dienām	Nedrīkst būt īsāks par trim un ilgāks par 10 darba dienām	Nedrīkst būt ilgāks par 10 dienām

Procesu neatliekamības kārtībā regulēja Kriminālprocesa likuma 36.nodaļa⁴⁶. Līdz 2018.gada 1.septembrim, kad stājās spēkā jauni Kriminālprocesa likuma grozījumi saistībā ar paātrināto procesu, procesam neatliekamības kārtībā tika veikti vairāki nozīmīgi grozījumi.

Procesā neatliekamības kārtībā izmeklēšanai sākotnēji tika paredzētas trīs darba dienas, kuru laikā bija nepieciešams pabeigt izmeklēšanu tādā apjomā, kā to noteica 425.panta pirmā daļā, un lietas materiāli bija jānodod uzraugošajam prokuroram. 2009.gada 1.jūlijā stājās spēkā jauni Kriminālprocesa likuma grozījumi, kas izmeklēšanas laiku neatliekamības kārtībā pagarināja līdz piecām darba dienām.⁴⁷ Procesu neatliekamības kārtībā varēja veikt par kriminālpārkāpumiem, mazāk smagiem vai smagiem noziegumiem. Turklāt, viens no priekšnoteikumiem, lai tiktu uzsākts kriminālprocess neatliekamības kārtībā, bija jābūt noskaidrotai personai, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Tādi paši priekšnoteikumi ir arī paātrinātajam procesam.

Procesā, kurš uzsākts neatliekamības kārtībā, Kriminālprocesa likuma 426.panta pirmā daļa noteica, ka prokuroram divu darba dienu laikā jāpieņem lēmums par procesa turpināšanu neatliekamības kārtībā.⁴⁸ Salīdzinot ar procesu paātrinātajā kārtībā, kur prokuroram lēmums ir jāpieņem 10 dienu laikā pēc krimināllietas saņemšanas, tas bija ievērojami īsāks termiņš.

Tāpat kā paātrinātajā procesā, arī procesā neatliekamības kārtībā lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā bija norādāms lietas iztiesāšanas laiks un vieta. Autore uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 8.punkts var radīt problēmas ar krimināllietas pabeigšanu likumā paredzētajā termiņā. Tiesas ir pārslogotas, līdz ar ko prokuratūrā problēmu rada tas, ka, pabeidzot pirmstiesas

⁴⁶ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [01.10.2005. red.]

⁴⁷ Grozījumi Kriminālprocesa likumā. 11.06.2009. likums. Latvijas Vēstnesis, 30.06.2009., Nr.100 (4086). Stājās spēkā 14.07.2009. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/194030?search=on> [aplūkots 19.03.2019]

⁴⁸ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [15.06.2018. red.]

kriminālprocesu, ir nepieciešams noteikt tiesas sēdes laiku un vietu. Autores veiktajā aptaujā⁴⁹ prokuroriem tika noskaidrots, ka gandrīz 30% respondentu sagādā problēmas vienoties ar tiesu par iztiesāšanas laiku, bet lielākajai daļai problēmas tas nesagādā. Vienā no respondenta atbildēm ir minēts, ka nav noregulēts jautājums par apsūdzētā nogādāšanu uz tiesu (ja persona ir aizturēta), jo normatīvajā regulējumā nav noteikts, ka tas būtu jādara policijai. Autore pēc aptaujas datiem secina, ka ne visās tiesās ir izveidojusies prakse, kā efektīvi nozīmēt tiesas sēdes pēc iespējas īsākā termiņā, līdz ar to, ja personai nav piemērots drošības līdzeklis, tad pastāv liela varbūtība, ka persona uz nozīmētajām tiesas sēdēm neieradīsies, kas, savukārt, pagarinās iztiesāšanas laiku un nepanāks vienkāršotā procesa vēlamo mērķi. Pēc iepriekš minētā var secināt, ka, pastāvot jau procesam neatliekamības kārtībā, visticamāk, pastāvēja šādas procesuālas problēmas, jo tiesiskais regulējums ir ļoti līdzīgs tagadējiem Kriminālprocesa likuma grozījumiem, kas regulē procesu paātrinātajā kārtībā. Pēc autores veiktās aptaujas Valsts policijā, uz jautājumu, kurš vienkāršotā procesa veids, jūsuprāt, ir efektīvāks, vairāk kā puse respondenti atbildēja, ka nesaskata atšķirību šajos vienkāršotā procesa veidos, tā tad var secināt, ka praksē būtiskas atšķirības, starp procesu neatliekamības kārtībā, saīsināto procesu un procesu paātrinātajā kārtībā nepastāv.

Autore pēc iepazīšanās ar Kriminālprocesa likuma redakciju, kas bija spēkā līdz 2018.gada 1.septembrim un salīdzinot ar patreiz spēkā esošo redakciju, secina, ka pirmstiesas paātrinātais process ir neatliekamības kārtībā veiktā procesa pēctecis. Būtiskākie grozījumi, kas iekļauti paātrinātajā procesā, ir termiņa pagarināšana. Neatliekamības kārtībā izmeklēšanas termiņš bija 5 darba dienas, paātrinātajā procesā izmeklēšanas termiņš ir 10 dienas, ekspertīzes nepieciešamības gadījumā 30 dienas. Paātrinātajā procesā termiņš netiek noteikts darba dienās, kā tas bija neatliekamības kārtībā, kā arī ir noteikts termiņa pagarinājums līdz 30 dienām, ja ir jāveic ekspertīze. Termiņa izmaiņas ir arī pēc krimināllietas nodošanas prokuroram. Neatliekamības kārtībā prokuroram lēmums par krimināllietas turpināšanu neatliekamības kārtībā bija jāpieņem divu darba dienu laikā, savukārt, paātrinātajā procesā prokuroram ir 10 dienas, lai pieņemtu lēmumu par kriminālprocesa tālāko virzību. Pēc krimināllietas nodošanas uz tiesu izmaiņas ir tajā, ka neatliekamības kārtībā ātrākais, kad varēja noteikt tiesas sēdi, bija pēc trīs dienām, tagadējā regulējumā par paātrināto procesu šāds regulējums nepastāv.

Autore uzskata, ka iepriekš minētie Kriminālprocesa likuma grozījumi, kas radīja jaunu vienkāršotā procesa veidu, pēc būtības ir tas pats process neatliekamības kārtībā, tikai izmainot kriminālprocesa virzības maksimālos termiņus. Pēc autores domām, tādu pašu efektu

⁴⁹ Autore 2019.gada 2.maijā nosūtīja elektroniski aptaujas anketas Prokuratūrām, kopā uz 24 prokuratūrām. Aptaujas anketas un aptaujas apkopojumu sīkāk sk.: Pielikumā Nr.4 un Pielikumā Nr.5

varēja panākt arī, veicot Kriminālprocesa likuma grozījumus, bet neradot jaunu vienkāršotā procesa veidu. Likumdevējs, veicot grozījumus un pārveidojot procesu neatliekamības kārtībā uz paātrināto procesu, vēlējās panākt ātrāku un efektīvāku pirmstiesas izmeklēšanu, bet, vērtējot 2018.gada 1.septembrī spēkā stājušos grozījumus, secināms, ka pirmstiesas izmeklēšanas termiņš ir pagarināts, bet ieviestā paātrinātā procesa normas pēc būtības ir tādas pašas kā neatliekamības kārtībā jau pastāvējušās, un vēlāmais efekts par ātrāku izmeklēšanu nav sasniegts.

Autore, lai izpētītu Kriminālprocesa likuma grozījumu efektivitāti, veica Latvijas Republikas Prokuratūras 2017.gada un 2018.gada statistisko pārskatu analīzi. Konkrētāk, par 2017.gadu tika veikta analīze par to, cik daudz krimināllietas tika nodotas tiesai saīsinātā un neatliekamības kārtībā un 2018.gadā paātrinātā procesa kārtībā.

2017.gadā neatliekamības kārtībā uz tiesu tika nodotas kopā 1012 krimināllietas. Pēc pārskata datiem kopā uz tiesu 2017.gadā tika nodotas 9004 krimināllietas. Pēc autores domām nodoto krimināllietu skaits neatliekamības kārtībā ir salīdzinoši neliels, jo procesu neatliekamības kārtībā var pabeigt, ja persona ir izdarījusi kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu, tādēļ noziedzīgu nodarījumu spektrs ir ļoti plašs. Kopā 2017.gadā valstī tika uzsākti 2278 kriminālprocesi par kriminālpārkāpumiem, 24 799 par mazāk smagiem noziegumiem un 11 572 par smagiem noziegumiem.⁵⁰ Pēc statistikas datiem secināms, ka vislielākais īpatsvars ir mazāk smagiem noziegumiem. Pēc aptaujas datiem visbiežāk paātrinātā kārtībā tiek virzīti kriminālprocesi par mazāk smagiem noziegumiem un kriminālpārkāpumiem.

Saīsināto kriminālprocesu pirms paātrinātā procesa ieviešanas regulēja Kriminālprocesa likuma 37.nodaļa. Kriminālprocesa likuma 428.pants noteica saīsinātā procesa piemērošanas pieļaujamību, kas veidoja divus priekšnoteikumus – 1) ja ir noskaidrota persona, kas ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu; 2) izmeklēšanu ir iespējams pabeigt 10 dienu laikā. Priekšnoteikumi ir gandrīz identiski paātrinātajam procesam, tādēļ darba ietvaros netiks veikta dziļāka analīze par saīsinātā procesa priekšnoteikumiem. Kriminālprocesa likuma 429.pants noteica procesa virzītājam veicamās procesuālās darbības, kā arī termiņu un veidu, kā kriminālprocess ir nododams prokuratūrai. Autore secina, ka normatīvais regulējums arī būtiski neatšķiras no procesa neatliekamības kārtībā.

Autore kā būtisko atšķirību saīsinātajam procesam un procesam neatliekamības kārtībā, saskata to, ka Kriminālprocesa likuma norma, kas regulēja saīsināto procesu, 488.panta sestajā daļā bija noteikts, ka iztiesāšana ir uzsākama ne agrāk kā pēc 10 dienām un ne vēlāk

⁵⁰Latvijas Republikas Prokuratūras darba rezultāti 2018.gadā. Pieejams: http://prokuratūra.lv/media/Prokuraturas_darba_rezultati_2018.pdf [aplūkots 25.03.2019.]

kā pēc 30 dienām. Rīgas Stradiņa universitātes profesore Sandra Kaija savā rakstā norādījusi to kā negatīvu aspektu par aizliegumu sākt izskatīt lietu agrāk, kā pēc 10 dienām, jo, ja tiesas noslodze pieļautu krimināllietas ātrāku izskatīšanu, tad tas nebūtu iespējams likumā noteiktā ierobežojuma dēļ.⁵¹ Autore šādam apgalvojumam piekrīt, jo uzskata, ka vienkāršotā procesa formām nebūtu jāpastāv ierobežojumiem, kas varētu kavēt ātrāku kriminālprocesa noregulējumu. Ja likumdevējs nosaka ierobežojumu, pēc kāda laika lieta var tikt iztiesāta, tad tas būtiski var ierobežot efektīvāku krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Paātrinātā procesā iepriekšminētā likuma norma ir izmainīta un vairs nepastāv ierobežojums iztiesāšanas uzsākšanai, ko autore uzskata kā pozitīvu risinājumu, izslēdzot iepriekšējos ierobežojumus, bet tam pastāv arī negatīvā puse, proti, vai apsūdzētā persona var sagatavoties aizstāvībai, un šis jautājums tiks apskatīts darba turpmākajās nodaļās.

Autore veica statistikas analīzi no LR Prokuratūras publiski pieejamās mājaslapas datiem, lai noskaidrotu, vai paātrinātā procesa ieviešana ir bijusi efektīva un samazinājusi vispārējā kārtībā uz tiesu nosūtīto krimināllietu skaitu. Autore salīdzināja datus par 2016.gadā, 2017.gadā un 2018.gadā pirmstiesā pabeigtiem kriminālprocesiem, tostarp, ar prokurora priekšrakstu par sodu, saīsinātā kārtībā, neatliekamības kārtībā un kopš 2018.gada 1.septembra procesiem paātrinātā kārtībā.

Salīdzinot 2016.gadu un 2017.gadu, statistikas dati bija ļoti līdzīgi. 2016.gadā ar prokurora priekšrakstu par sodu ir pabeigti 1709 kriminālprocesi un 2017.gadā – 1735. Autoresprāt, tas ir minimāls pieaugums, tādēļ var uzskatīt, ka pabeigto kriminālprocesu skaits ir bijis nemainīgi stabils. Salīdzinot 2016.gada saīsinātā procesa kārtībā nosūtīto krimināllietu skaitu ar 2017.gada datiem, tas ir pieaudzis par 100 krimināllietām, jeb 2016.gadā – 739, savukārt, 2017.gadā 839. Autore šajos datos novēro nelielu pieaugumu. Neatliekamības kārtībā tiesai nosūtīto krimināllietu skaits ir bijis stabils, proti, 2016.gadā 1043 krimināllietas, 2017.gadā 1012 krimināllietas.⁵²

Būtiskas izmaiņas ir notikušas 2018.gadā, kad tika apvienots process neatliekamības kārtībā un saīsinātais process, jaunā – paātrinātajā procesā. Ņemot vērā, ka statistikas dati par paātrināto procesu ir no 2018.gada 1.septembra līdz 2018.gada 31.decembrim, tas ir par 4 mēnešiem, tad statistikas dati vērtējami kritiski, jo šobrīd vēl nav pamata runāt par objektīvu ainu. Salīdzinot saņemtās krimināllietas prokuratūrā saīsinātajā un neatliekamības procesa kārtībā, tad salīdzinoši dati ir līdzīgi. Būtisks pavērsiens ir noticis paātrinātajā procesā, kur

⁵¹. Kaija S. Procesuālā ekonomija kā princips kriminālprocesā. Grām.: Kriminālprocesa likumam – 10. Pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Kolektīva monogrāfija – rakstu krājums Ā.Meikališas zinātniskajā redakcijā.– Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015., 194.lpp.

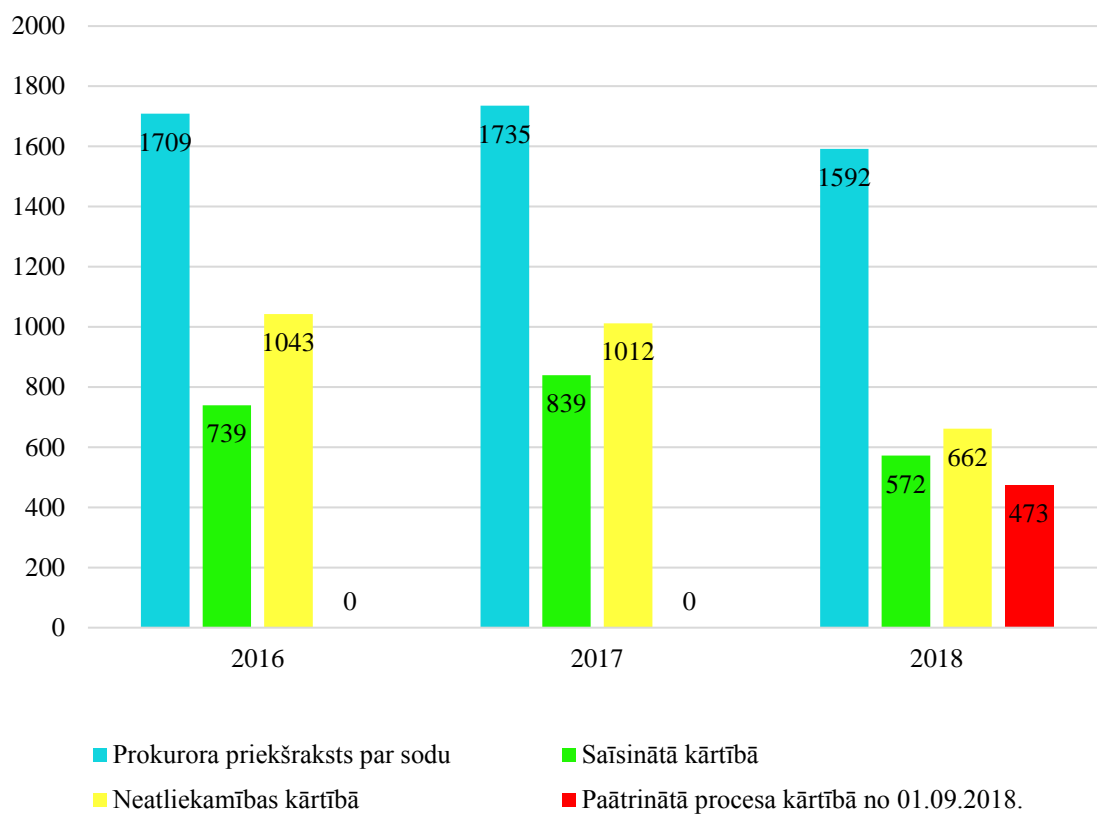
⁵²Latvijas Republikas Prokuratūras darba rezultāti 2018.gadā. Pieejams: http://prokuratūra.lv/media/Prokuraturas_darba_rezultati_2018.pdf [aplūkots 01.04.2019.]; Statistika Nr.1

paātrinātā procesa kārtībā saņemto krimināllietu skaits ir uz pusi lielāks, kā uz tiesu nosūtīto krimināllietu skaits.⁵³ Saskaņā ar 4 mēnešu statistikas rādītājiem, paātrinātā procesa kārtībā uz tiesu mēnesī tika nosūtīti vidēji 118 kriminālprocesi, saīsinātā procesa kārtībā - 63 kriminālprocesi, neatliekamības kārtībā - 73 kriminālprocesi. Vērtējot tikai statistiku, tad rodas priekšstats, ka paātrinātā procesa kārtībā uz tiesu nosūtīti vairāk kriminālprocesi, bet jāņem vērā, ka paātrinātajā procesā ir apvienoti abi iepriekšējie vienkāršotie procesi, tādēļ statistikas dati ir nedaudz mazāki. Tomēr autore neuzskata, ka ir būtiski samazinājies tiesai nodoto lietu skaits, ņemot vērā, ka paātrinātais process ir ieviests nesen. Autore uzskata, ka būtiskā atšķirība paātrinātā procesā saņemtajam lietu skaitam un uz tiesu nosūtīto lietu skaitam, ir jāmeklē tiesību normu nepilnībās. Prokuratūrā veiktajā aptaujā tika konstatēts, ka paātrinātā procesa kārtībā saņemta lieta “ne vienmēr” vai “nekad” netiek sūtīta uz tiesu paātrinātā kārtībā. Kā iemeslu tam prokurori minēja, ka tiek izmantoti vienkāršāki un efektīvāki pabeigšanas veidi, kā arī to, ka personas neierodas prokuratūrā un tiesā, kas, savukārt, paīdzina procesu un nav iespējams iekļauties likumā noteiktajā termiņā.

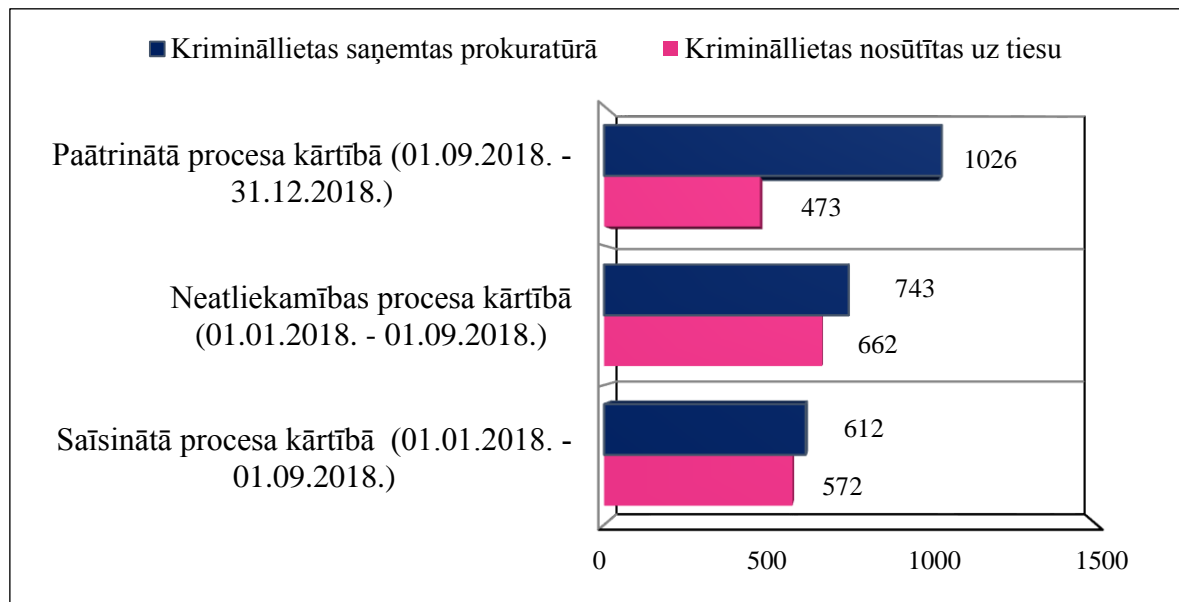
Autore uzskata, ka likumsakarība, kas ir saskatāma prokurora priekšrakstu par sodu samazinājumā un paātrinātā procesa būtiskā pieaugumā, ir jāizvērtē. Kā jau iepriekšējā nodaļā tika analizēts, tad krimināllietas, kuras pabeigtas ar prokurora priekšrakstu par sodu, tiek pabeigtas prokuratūrā un tās nav jānosūta apstiprināšanai uz tiesu. Tā kā paātrinātā kārtībā nosūtīto lietu skaits nav pieaudzis, salīdzinājumā ar procesu neatliekamības kārtībā un saīsināto procesu, tad prokuroru priekšrakstu par sodu samazinājums nav saistīts ar šo apstākli. Autore, veicot statistikas analīzi secināja, ka, iespējams, samazinājums ir saistīts ar vienošanās slēgšanu ar apsūdzēto, kas būtiski samazina arī iztiesāšanas laiku, salīdzinot ar lietas nosūtīšanai uz tiesu vispārējā kārtībā. Analizējot 2017.gada statistiku un 2018.gada statistiku, uz tiesu nosūtītas lietas, slēdzot vienošanos, ir būtiski pieaudzis, proti, par 626 krimināllietām. Ja 2017.gadā tās bija 847 krimināllietas, tad 2018.gadā – 1473 krimināllietas.⁵⁴

⁵³ Statistika Nr.2

⁵⁴Latvijas Republikas Prokuratūras darba rezultāti 2018.gadā. Pieejams: http://prokuratūra.lv/media/Prokuraturas_darba_rezultati_2018.pdf [aplūkots 01.04.2019.]



Statistika Nr.1⁵⁵



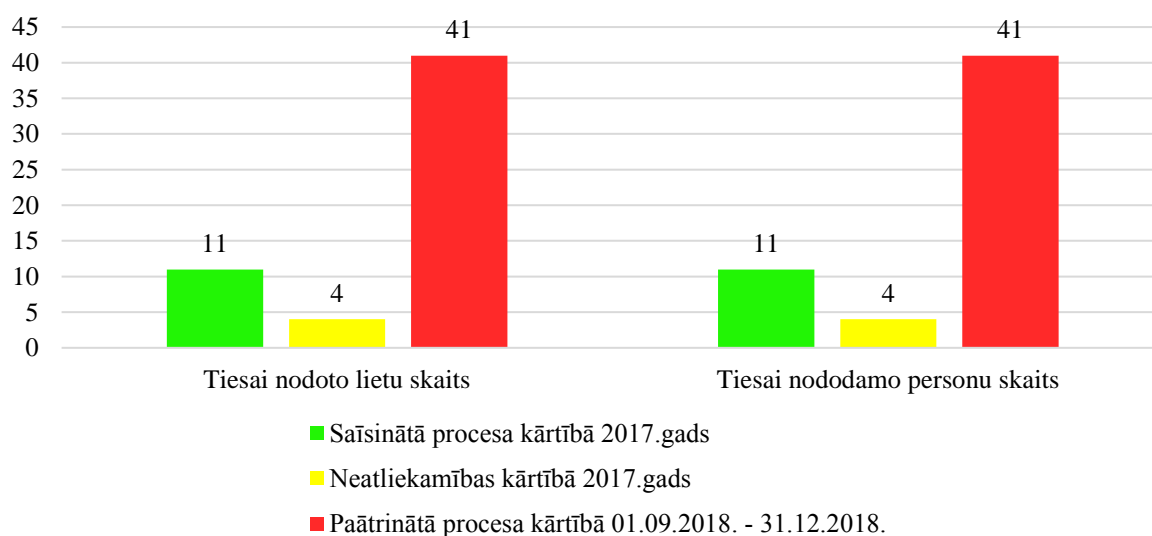
Statistika Nr.2⁵⁶

⁵⁵Latvijas Republikas Prokuratūras darba rezultāti 2018.gadā. Pieejams: http://prokuratūra.lv/media/Prokuraturas_darba_rezultati_2018.pdf [aplūkots 01.04.2019.]

⁵⁶ Statistika par saīsināto procesu, procesu neatliekamības kārtībā un paātrināto procesu, no Ģenerālprokuratūras Darbības analīzes un vadības departamenta sniegtās informācijas [Publiski nepieejama informācija]

Autorei, veicot statistikas analīzi, interesants šķita fakts, ka, virzot krimināllietu paātrinātajā procesā, salīdzinot ar procesu neatliekamības kārtībā un saīsināto procesu, ir pieaudzis tiesai nodoto lietu skaits, kur noziedzīgo nodarījumu kvalifikācija ir pēc Krimināllikuma 249. – 256.pantiem, un pārsvarā tie ir mazāk smagi noziegumi. Autoresprāt, šāda veida pieaugums ir saistīts ar to, ka paātrinātajā procesā ir noteikts termiņa pagarinājums līdz 30 dienām, ja ir jāveic ekspertīze. Neraugoties uz to, ka saskaņā ar grozījumiem Kriminālprocesa likumā, kas stājās spēkā 2018.gada 1.septembrī, no Kriminālprocesa likuma izslēgta norma par obligāto ekspertīzi, krimināllietās, kas saistītas ar narkotisko vai psihotropo vielu nelegālu apriti, narkotisko vielu ekspertīze ir viens no pierādījumiem, ko nepieciešams iegūt izmeklēšanas laikā. Ja eksperta atzinumu iespējams iegūt 30 dienu laikā, autoresprāt, tas ir iemesls, kādēļ par šāda veida noziedzīgiem nodarījumiem ir pieaudzis nosūtīto lietu skaits uz tiesu paātrinātā kārtībā.

Noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar narkotiskām, psihotropām vielām
Krimināllikuma 249. - 256.pants



Statistika Nr.3⁵⁷

Autore kā būtisku problēmu vienkāršotajās procesa formās saskata to, ka ne visos procesos ir nepieciešama personas piekrišana, lai to varētu piemērot. No iepriekšminētajiem vienkāršotajiem procesiem personas piekrišana ir nepieciešama tikai trijos no tiem – lietas izskatīšana tiesā bez pierādījuma pārbaudes, vienošanās procesā un prokurora priekšrakstā par

⁵⁷ Prokuratūras 2018.gada pārskats [publiski nepieejama informācija]

sodu.⁵⁸ Pārējās vienkāršotā procesa formās likumdevējs nav konkrēti noteicis, ka personai ir jāpiekrīt kriminālprocesa vienkāršošanai, lai to varētu piemērot, bet laika gaitā praksē ir nostiprinājies, ka personas piekrišana gandrīz visos vienkāršotajos procesos ir nepieciešama. Piemēram, personas piekrišana ir nepieciešama kriminālprocesa izbeigšanā, atbrīvojot personu no kriminālatbildības un nosacīta kriminālprocesa izbeigšanā, atbrīvojot personu no kriminālatbildības.⁵⁹ Likumdevējs neparedzēja, kā arī nebija izveidojusies prakse, ka būtu nepieciešama personas piekrišana neatliekamības kārtībā un saīsinātajā procesā virzītiem kriminālprocesiem.⁶⁰ Tā kā šie divi vienkāršotā procesa veidi šī brīža Kriminālprocesa likuma redakcijā ir izslēgti, aizstājot ar procesu paātrinātā kārtībā, tad ir jāvērtē, vai personas piekrišana ir nepieciešama paātrinātajā procesā. Likumdevējs nav noteicis, ka piekrišana ir obligāts priekšnoteikums, lai varētu piemērot procesu paātrinātajā kārtībā, kā arī praksē šāds priekšnoteikums nav ieviests. Autore šādā nepilnībā saskata problēmu, jo personai, pret kuru ir uzsākts kriminālprocess, tas ir negatīvs aspekts. Personai tiek ierobežotas tiesības pabeigt lietu pēc ārpustiesas modeļa. Pēc iepazīšanās ar atsevišķu krimināllietu materiāliem autore secināja, ka personām par krimināllietas nodošanu prokuratūrai paātrinātā procesa kārtībā netiek paziņots, tādēļ persona par to uzzin tikai pie lēmuma par nodošanu tiesai paātrinātā procesa kārtībā saņemšanas. Tā kā prokuroram lēmums ir jāpieņem 10 dienu laikā pēc lietas saņemšanas prokuratūrā, analogs termiņš ir arī vispārējā kārtībā virzītā procesā apsūdzības celšanai, tad personai tiek izslēgtas tiesības pabeigt lietu pēc ārpustiesas risināma modeļa. Autore uzskata, ka Kriminālprocesa likuma redakcijā būtu jānosaka obligāta aizdomās turētā informēšana par krimināllietas virzību paātrinātā kārtībā, pieļaujot, ka informēt var gan klātienē, gan telefoniski, gan elektroniski, gan ar pasta starpniecību.

⁵⁸Strada-Rozenberga K., 3.6.Vienkāršotās procesa formas un to piemērošanas priekšnoteikumi Latvijas kriminālprocesā. 669.lpp.Grām.: Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. A.Meikališa, K.Strada-Rozenberga. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

2. PROCESA PAĀTRINĀTAJĀ KĀRTĪBĀ VEIKŠANAS PRIEKŠNOTEIKUMI

Atšķirībā no vispārējā kārtībā veiktajiem kriminālprocesiem, vienkāršotajiem kriminālprocesiem likumdevējs ir noteicis dažādus priekšnoteikumus, kad ir iespējams kriminālprocesu veikt šādā kārtībā.

Kriminālprocesa likuma 424.pants par paātrinātā procesa piemērošanas pieļaujamību paredz trīs priekšnoteikumus, kad var piemērot procesu paātrinātajā kārtībā, proti:

- 1) ja ir noskaidrota persona, kas ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu;
- 2) persona ir izdarījusi kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu;
- 3) izmeklēšanu ir iespējams pabeigt paātrinātajam procesam paredzētajā termiņā un apjomā.

Gramatiski tulkojot Kriminālprocesa likuma 424.pantu secināms, ka, lai tiktu uzsākts kriminālprocess paātrinātā procesa kārtībā, ir jāizpildās visiem trim iepriekš uzskaitītajiem priekšnoteikumiem. Līdz ar to, ja viens no priekšnoteikumiem neizpildās, tad procesu nevar uzsākt paātrinātā kārtībā, bet gan vispārējā. Kā jau iepriekšējās nodaļās autore minēja, tad Kriminālprocesa likums neparedz konkrētu regulējumu, kad lemj par paātrināto procesu, bet autoresprāt, pēc vispārīgajiem kriminālprocesa principiem tas būtu jālemj pie kriminālprocesa uzsākšanas, jo procesuāli pilnvarotajai amatpersonai ir jāizvērtē ar kādiem kriminālprocesa veidiem ir iespējams vislabāk sasniegt kriminālprocesa mērķi.⁶¹

Lēmumu par kriminālprocesa veikšanu paātrinātā procesa kārtībā pieņem brīdī, kad tiek lemts jautājums par kriminālprocesa uzsākšanu. No iepriekšminētā var secināt, ka Kriminālprocesa likuma 424.panta 1.punktā ietvertais priekšnoteikums par noskaidrotu personu attiecās tieši uz brīdi, kad tiek uzsākts kriminālprocess.⁶² Gramatiski tulkojot pirmo priekšnoteikumu autore secināja, ka tas ir pretējs vispārējam kriminālprocesa principam – nevainīguma prezumpcijai. Kriminālprocesa likuma 19.panta nosaka, ka nevienu personu nevar atzīt par vainīgu, kamēr tās vaina netiek konstatēta Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Likumdevējs, nosakot kā vienu no priekšnoteikumiem, lai tiktu uzsākts kriminālprocess paātrinātā kārtībā, ka jābūt noskaidrotai personai, kas ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, pārkāpj iepriekšminēto kriminālprocesa principu. Autore šāda veida kolīziju ievēroja arī normatīvajā regulējumā par procesu neatliekamības kārtībā un saīsinātā procesā.

⁶¹ Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 101. lpp.

⁶² Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Pārmaiņu laiks kriminālprocesā turpinās – 2018. gada 20. jūnija grozījumi Kriminālprocesa likumā. Jurista Vārds, 14.08.2018., Nr. 33 (1039), 10.-21.lpp.

Autore uzskata, ka precīzāk būtu Kriminālprocesa likuma 424.panta 1.punktu izteikt šādā redakcijā – ja ir noskaidrota persona, kura, iespējams, ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Šāda veida redakcijai arī nebūtu pretrunā ar nevainīgu prezumpcijas principu, jo neparedzētu jau pie kriminālprocesa uzsākšanas paātrinātā kārtībā atzīt, ka persona, pret kuru ir uzsākts process, ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, jo personas vaina vēl nav pierādīta atbilstoši Kriminālprocesa likuma regulējumam.

Autore uzskata, ka tā ir būtiska atšķirība no procesa uzsākšanas vispārējā kārtībā, jo vispārējā kārtībā, lai uzsāktu kriminālprocesu, personas, kura, iespējams, ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, noskaidrošana nav nepieciešama. Saskaņā ar kriminālprocesa obligātuma principu, kas ir noteikts Kriminālprocesa likuma 6.pantā, kriminālprocess ir jāuzsāk ikvienā gadījumā, kad ir kļuvis zināms par notikušu noziedzīgu nodarījumu. Līdz ar to procesa uzsākšanai vispārējā kārtībā nav nepieciešama sākotnēja personas noskaidrošana, jo kriminālprocesa gaitā, veicot izmeklēšanas darbības, persona tiks noskaidrota un saukta pie kriminālatbildības.

Kriminālprocesa likuma 424.panta otrajā punktā minētais priekšnoteikums paredz, ka procesu paātrinātajā kārtībā var veikt tikai tad, ja ir izdarīts kriminālpārkāpums, mazāk smags noziegums un smags noziegums. Nodarījuma smagumu nosaka Krimināllikumā paredzētā atbildība par nodarījumu, jeb sankcija.

Saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta otro daļu kriminālpārkāpums ir nodarījums, par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku no piecpadsmit dienām, bet ne ilgāku par trim mēnešiem. Kriminālpārkāpumā nav nozīmes vainas formai,⁶³ tas nozīmē, ka kriminālpārkāpums var būt arī aiz neuzmanības, ja sankcija paredz brīvības atņemšanu uz laiku no piecpadsmit dienām, bet ne ilgāk par laiku, kas noteikts kā īslaicīga brīvības atņemšana, proti, trīs mēneši. Pēc LR Prokuratūras publiski pieejamās mājaslapas datiem 2018.gadā tika uzsākti 2483 kriminālprocesa par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri ir kvalificējami kā kriminālpārkāpumi. Salīdzinot ar 2017.gada datiem, ir noticis pieaugums par 9 %, jeb 205 noziedzīgiem nodarījumiem.⁶⁴

Saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta trešo daļu mazāk smags noziegums ir tīšs nodarījums, par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par trim gadiem, kā arī nodarījums, kurš izdarīts aiz neuzmanības un par kuru šajā likumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem. Smaguma pakāpe tiek noteikta ne tikai pēc sankcijā minētās maksimālās robežas, bet arī pēc

⁶³ Krastiņš U. Komentārs Krimināllikuma 7.pantam. 51.lpp.Grām.: Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. U.Krastiņš, V.Liholaja. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2018.gads

⁶⁴ Ģenerālprokurora Ērika Kalnmeiera pārskats par prokuratūras darbu 2018.gadā. Pieejams: <http://www.prokuratūra.gov.lv/lv/noderigi/gada-parskati> [aplūkots 04.03.2019.]

vainas formas, jo Krimināllikuma 7.panta trešajā daļā minēts tīšs nodarījums, kas nozīmē, ka nodarījums ir veikts ar nodomu.⁶⁵ Pēc 2018.gada LR Prokuratūras statistikas datiem, šajā gadā tika reģistrēti 24 260 nodarījumi, kas ir klasificējami kā mazāk smagi, kas salīdzinot ar 2017.gada statistikas datiem ir par 2,2% mazāk, jeb 539 nodarījumiem mazāk.⁶⁶

Saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta ceturto daļu smags noziegums ir tīšs nodarījums, par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim gadiem, bet ne ilgāku par astoņiem gadiem, kā arī nodarījums, kurš izdarīts aiz neuzmanības, un par kuru šajā likumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par astoņiem gadiem. 2018.gadā tika reģistrēti 11 526 noziegumi, kuri ir klasificējami kā smagi noziegumi, kas saskaņā ar statistikas datiem ir par 0,4% mazāk, jeb 46 noziedzīgu nodarījumu mazāk nekā 2017.gadā.⁶⁷

Saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta piekto daļu, sevišķi smags noziegums ir tīšs nodarījums, par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par astoņiem gadiem, vai mūža ieslodzījumu. Tulkojot materiālo normu, secināms, ka noziedzīgu nodarījumu kā sevišķi smagu var atzīt tikai tādu, kas ir veikts ar nodomu. Paātrināto procesu nav iespējams veikt par sevišķi smagiem noziegumiem. Kā ir pamatots likumprojekta anotācijā, saīsināto procesu bija iespējams piemērot, izmeklējot sevišķi smagus noziegumus, bet praksē saīsinātais process ir piemērots vienu reizi 2015.gadā.⁶⁸ No likumprojekta anotācijas izriet, ka likumdevējs uzskata, ka atļaut uzsākt procesu paātrinātā procesa kārtībā par sevišķi smagiem noziegumiem nav nepieciešams, jo praksē šādi gadījumi ir reti. Autoresprāt, šāds apgalvojums ir nepamatots, jo likumdevējam konkrētā jautājuma izlemšana būtu jāatstāj procesa virzītāja ziņā. Lai gan praksē ir reti gadījumi, kad procesa virzītājs sevišķi smagu noziegumu varētu uzsākt vienkāršotākā kārtībā, autore uzskata, ka šādu iespēju nedrīkstētu izslēgt, jo situācijas ir dažādas un pastāv iespēja, ka arī pie sevišķi smaga nozieguma izdarīšanas izpildās pārējie priekšnoteikumi – 1) ir noskaidrota persona, kas izdarījusi nodarījumu un 2) procesu ir iespējams pabeigt Kriminālprocesa likumā noteiktajā termiņā un apjomā, bet vienīgais šķērslis procesa uzsākšanai paātrinātājā kārtībā ir nozieguma smaguma pakāpe. Saskaņā ar LR Prokuratūras publiski pieejamās mājas lapas datiem 2018.gadā tika uzsākti 1870 kriminālprocesi par sevišķi smagiem noziegumiem, kas ir par

⁶⁵ Krastiņš U. Komentārs Krimināllikuma 7.pantam. 52.lpp. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. U.Krastiņš, V.Liholaja. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2018.gads..

⁶⁶ Ģenerālprokurora Ērika Kalnmeiera pārskats par prokuratūras darbu 2018.gadā, pieejams: <http://www.prokuratūra.gov.lv/lv/noderigi/gada-parskati> [aplūkots 04.03.2019.]

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots 04.03.2019.]

118 nodarījumiem vairāk kā 2017.gadā.⁶⁹ Ņemot vērā statistikas datus autore uzskata, ka būtu nepieciešamas lemt jautājumu par procesa veikšanu paātrinātajā kārtībā arī par sevišķi smagiem noziegumiem, jo, analizējot statistiku, sevišķi smagu noziegumu skaits pieaug, savukārt mazāk smagu un smagu noziegumu skaits, nebūtiski, bet samazinās. Autore uzskata, ka būtu jādomā arī par nākotnes iespējamajiem risinājumiem, ja prakses laikā rodas situācija, ka smaguma pakāpe ir vienīgais šķērslis procesa uzsākšanai paātrinātā procesa kārtībā.

Būtisks priekšnoteikums ir Kriminālprocesa likuma 424.panta 3.punktā – par izmeklēšanas pabeigšanu Kriminālprocesa likumā noteiktajā termiņā un apjomā. Iepriekšminētais nozīmē, ka izmeklētājam, uzsākot kriminālprocesu, ir jāapzinās, vai viņš spēs procesu pabeigt termiņā, kas ir noteikts Kriminālprocesa likuma 425.panta otrajā daļā. (*Sīk. sk. 3.2. nodaļā.*) Ja procesa virzītājs nespēj pabeigt kriminālprocesu, kas ir uzsākts paātrinātajā kārtībā, tad saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 425.panta trešo daļu, izmeklēšanas ir turpināma vispārējā kārtībā.

Kriminālprocesa 424.panta 3.punktā ir arī noteikts, ka procesu, kurš ir uzsākts paātrinātā kārtībā, ir jāspēj pabeigt Kriminālprocesa likumā paredzētajā apjomā. Tas nozīmē, ka procesa virzītājam noteiktajā termiņā ir jāspēj pierādīt personas vaina noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, lai krimināllietu varētu nosūtīt uz prokuratūru un pēc tam uz tiesu. Paātrinātā procesa kārtībā kriminālvajāšana nav, jo apsūdzība ir iekļauta lēmumā par krimināllietas nodošanu uz tiesu, ar ko tiek pabeigts pirmstiesas kriminālprocess. (*Sīkāk sk. 3.2. nodaļā*) Kriminālprocesa likumā minētais priekšnoteikums par pabeigšanu paredzētajā apjomā nav konkrēti definējams jēdziens. Respektīvi, likumdevējs nav konkrēti noteicis, cik daudz un apjomīgiem pierādījumiem ir jābūt, jo katrā krimināllietā pierādījumu apjoms var atšķirties, arī pēc satura un kvalifikācijas līdzīgas krimināllietas var būtiski atšķirties, līdz ar to arī pierādījumu apjoms būs atšķirīgs. Svarīgākais, ko, pēc autores domām, likumdevējs ar konkrēto priekšnoteikumu par apjomu bija domājis, ir pierādījumu apjoms, kas ir minēts Kriminālprocesa likuma 59.pantā par aizstāvības īstenošanas pamatu. Autore šādu secinājumu izvirza, jo nekur Kriminālprocesa likumā nav norāde par nepieciešamo pierādījumu apjomu. Par paātrinātā procesa veikšanas apjomu autore uzskata Kriminālprocesa likuma 59.panta otrās daļas 4.punktu, kas nosaka to, ka personu var apsūdzēt konkrētā noziedzīgā nodarījumā, ja pierādījumu kopums dod pamatu uzskatīt, ka tieši šī persona izdarījusi konkrētu noziedzīgu nodarījumu. Autore izvēlējās tieši šādu apgalvojumu, jo paātrinātā procesā nav atsevišķa lēmuma par personas saukšanu pie kriminālatbildības un, kad izmeklētājs kā procesa virzītājs

⁶⁹ Ģenerālprokurora Ērika Kalnmeiera pārskats par prokuratūras darbu 2018.gadā, pieejams: <http://www.prokuratūra.gov.lv/lv/noderigi/gada-parskati> [aplūkots 04.03.2019.]

lietu nodod prokuratūrai, tad, autoresprāt, pierādījumu kopumam ir jāatbilst tādām, lai personu varētu saukt pie kriminālatbildības.

Prokuroram, saņemot krimināllietu, kas ir virzīta paātrinātā procesa kārtībā, ir vairākas iespējas krimināllietas virzībai. Viena no rīcībām ir virzīt lietu uz tiesu paātrinātā procesa kārtībā, kas nozīmē, ka vienīgais procesuālais dokuments, kurš ir obligāti nepieciešams, ir lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai paātrinātā procesa kārtībā. Iepriekšminētajā lēmumā ir iekļauts arī lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības, tādēļ autore uzskata, ka prokuroram, lemjot par krimināllietas virzību, ir jābūt jau pārliecinātai par to, ka pierādījumu kopums dod pamatu uzskatīt, ka tieši konkrētā persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu. Atšķirība no paātrinātā procesa vispārējā kārtībā virzītā lietā prokuroram 10 dienu laikā ir jāuzsāk kriminālvajāšana, jeb jāizvirza personai apsūdzība. Pirms krimināllietas nodošanas tiesai prokurors var veikt arī izmeklēšanas darbības, jo Kriminālprocesa likuma 59.panta otrās daļas 5.punkts nosaka, ka prokuroram nosūtot lietu uz tiesu ir jābūt pārliecinātam, ka nepastāv saprātīgas šaubas, un, ka ar esošajiem pierādījumiem spēs pārliecināt tiesu, ka konkrētā persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu. Līdz ar to autore secina, ka tā kā paātrinātā procesa kārtībā apsūdzība ir iekļauta lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai, kā arī prokuroram ir 10 dienu laikā jāizvirza krimināllietu uz tiesu, tad pierādījumu kopumam, nosūtot lietu prokuroram, ir jāatbilst tādām, lai būtu pamats uzskatīt, ka persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu. No tā var secināt, ka būtībā paātrinātā kārtībā virzītā procesā pierādījumu apjomam būtu jābūt augstākam kā vispārējā kārtībā virzītam procesam, jo prokuroram nav iespēju veikt papildus procesuālās darbības pierādījumu iegūšanai vai nostiprināšanai.

Pēc autores veiktās aptaujas 84,4% respondenti apgalvo, ka pierādījumu kvalitāte un apjoms ir pietiekams, lai personas vainu varētu pierādīt tiesā, bet ir pastāvējusi arī situācija, ka paātrinātā kārtībā virzīts process ir jānodod atpakaļ izmeklēšanas iestādei izmeklēšanas turpināšanai. Autore uzskata, ka kopsakarā ir jāskata arī fakts, ka procesuālās darbības pārsvarā netiek fiksētas paātrinātā procesa protokolā, līdz ar to, iespējams, ja procesuālās darbības fiksētu vienotajā protokolā, tad pierādījumu kvalitāte būtu zemāka un attiecīgi daudz lielāks lietu skaits būtu jānodod izmeklēšanas turpināšanai.

3. PAĀTRINĀTĀ PROCESA VEIKŠANAS ĪPATNĪBAS

3.1. Paātrinātā procesa veikšanas īpatnību vispārējs raksturojums

Paātrinātais procesa vēsture ir salīdzinoši nesena, jo tas stājās spēkā tikai 2018.gada 1.septembrī. Jau pie likumprojekta apstiprināšanas tas raisīja dažādas diskusijas par to, kā tiesību normas būtu nepieciešams formulēt, lai tās praksē neradītu problēmas. Diemžēl, ne visus priekšlikumus ņēma vērā, un, pēc autores domām, tiesību normas ir izstrādātas ar būtiskiem trūkumiem.

Autore uzskata, ka trūkums, ko varēja novērst, bet to neizdarīja, bija par lēmuma par atzīšanu par aizdomās turēto pieņemšana rezolūcijas veidā. Piedāvātais priekšlikums tiks analizēts nākamajā nodaļā. Autore uzskata, ka šo nepilnību varēja novērst, ieviešot priekšnoteikumu, ka ir nepieciešama personas piekrišana, lai varētu piemērot vienkāršotu kārtību kriminālprocesam, kā tas ir citās vienkāršotā procesa formās.

Autore uzskata, ka nepārdomāts ir arī termiņš, kāds ir paredzēts kriminālprocesa virzīšanai paātrinātā kārtībā. Autore noskaidroja, ka citās valstīs (Lietuvā un Igaunijā), kriminālprocesa paātrinātā kārtībā pabeidz 48 stundu laikā, kas tika minēts arī likumprojekta anotācijā.⁷⁰ Likumprojekta anotācijā norādīts, ja Latvijā izveidotu mehānismu, kad personai dažu stundu (līdz 48 stundām) laikā tiktu piemērots kriminālsods, tas samazinātu gadījumus, kad personas izvairās no soda piemērošanas, un tiktu veicināta soda neizbēgamības sajūta. Kā līdzeklis soda neizbēgamības sasniegšanai būtu nepieciešams izmantot vadlīnijas sodu politikas īstenošanai.⁷¹ Kriminālprocesa likumā ir jāparedz iespēja personu pēc atzīšanas par aizdomās turēto atstāt aizturēšanā līdz tās nodošanai prokuroram vai tiesai (nepārsniedzot kopējo 48 stundu termiņu).⁷² Iepazīstoties ar likumprojekta anotāciju, nevar rast atbildi uz to, kādēļ likumprojektā tika piedāvāts tieši apstiprinātais izmeklēšanas termiņš, jo, projekta ietvaros veicot izpēti, tika atzīts, ka tieši valstīs, kur taisnīgs izmeklēšanas risinājums tiek panākts neilgā laikā (48 – 72 stundās), ir kā pozitīvs piemērs. No aptaujas iegūtās informācijas, autorei laba ideja likās par drošības līdzekļa – apcietinājuma vienkāršoto formu, piemēram, apcietinājums uz 10 dienām, vai mājas arests, kas ne tik lielā mērā ierobežotu personas tiesības. Pašreiz Kriminālprocesa likums kā piespiedu līdzekli, kas saistīts ar

⁷⁰Likumprojekta "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots26.02.2019.]

⁷¹ Maizītis J. Sodū politika un vienkāršotie procesi. Grām.: Tiesību efektīvas piemērošanas problemātika: Latvijas Universitātes 72.zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2014, 266.lpp.

⁷²Likumprojekta "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots26.02.2019.]

brīvības atņemšanu, paredz aizturēšanu 48 stundas, apcietinājumu vai mājas arestu. Mājas arestu regulē Kriminālprocesa likuma 282.pants, kas nosaka, ka personai var piemērot mājas arestu, ja pastāv pamats apcietinājuma piemērošanai, bet ir īpaši apstākļi, kādēļ apcietinājuma piemērošana nav iespējama. Tādēļ autore uzskata, ka, ja pastāvētu pamats, ka persona varētu izvairīties no ierašanās uz procesuālajām darbībām, piemēram, iepriekš ir tikusi izsludināta meklēšanā, tad personai varētu piemērot drošības līdzekli, kas ir saistīts ar brīvības ierobežošanu, bet vieglākā formā. Līdzīgs regulējums ir ieviests Rumānijā, kuras Kriminālprocesa kodeksa 355.artikulā ir minēts, ka personai var tikt piemērots pirmstiesas apcietinājums vai mājas arests, tad tiesas sēdēm ir prioritāra nozīme, un tās tiek nozīmētas ik pēc septiņām dienām.⁷³ Autore uzskata, ka, ja Latvijā personai paātrinātā procesa kārtībā piemērotu drošības līdzekli, kas ir saistīts ar brīvības atņemšanu vienkāršotākā formā, tad paātrināto procesu būtu nepieciešams ieviest arī iztiesāšanā. Tālāk darbā tiks analizēts tagadējais Kriminālprocesa likuma 36.nodaļas par paātrinātā procesa īpatnībām regulējums.

3.2. Pirmstiesas procesa īpatnības paātrinātajā kārtībā

Kriminālprocesa likuma 425.pants nosaka izmeklēšanas virzību paātrinātajā procesā. Kriminālprocesa likuma 425.panta pirmā daļa nosaka, ka procesa virzītājam, pēc kriminālprocesa uzsākšanas nepieciešams noskaidrot izdarītā noziedzīgā nodarījuma apstākļus, cietušo personu, radītā kaitējuma raksturu un apmēru, atzīt personu par aizdomās turēto, iegūt liecības, kā arī nepieciešamības gadījumā veikt citas procesuālās darbības.

Kriminālprocesa likuma 425.panta otrā daļa nosaka izmeklēšanas darbību veikšanas termiņu, tas ir, ne ilgāk kā 10 dienu laikā, ekspertīzes veikšanas gadījumos, ne ilgāk kā 30 dienu laikā no kriminālprocesa uzsākšanas, krimināllietas materiāli ar pavadrakstu ir jāiesniedz prokuroram. Šī paša panta trešā daļa noteic, ja nav iespējams pabeigt lietu noteiktajā termiņā, tad izmeklēšana tiek turpināta vispārējā kārtībā.

Kriminālprocesa likuma 425.¹ panta pirmā daļa nosaka, ka visas procesuālās darbības var fiksēt vienā paātrinātā procesa protokolā. (*Pielikums Nr.1*) Paātrinātā procesa protokols nav obligāts, un procesa virzītājs pēc saviem ieskatiem var izvēlēties, vai procesuālās darbības fiksēt vienā procesuālā dokumentā vai atsevišķos. Paātrinātā procesa protokols būtiski samazina procesuālo darbību apjomu, kā arī tiek panākta procesuālā ekonomija. Projektā, kura rezultātā tika virzīts likumprojekts par paātrināto procesu, tika secināts, ka Latvijā

⁷³Criminal Procedure Code of the Republic of Romania Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/8/Portugal/show> [aplūkots 15.05.2019.]

procesuālo dokumentu apjoms ir būtiski lielāks kā citās valstīs. Kā piemēru Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizlūkošanas vadības pārvaldes 2.nodaļas priekšnieks Dainis Vēbers min, ka zādzībā no tirdzniecības objekta Vācijā, Somijā un Zviedrijā izmeklēšanā tiek noformēti dokumenti uz 7-10 lapām, savukārt Latvijā par šāda paša veida noziedzīgu nodarījumu procesuālo dokumentu skaits sasniedz 50-100 lapas.⁷⁴ Procesuālo dokumentu skaita atšķirība ir būtiska, un rodas pamatots jautājums, vai nav nepieciešamas izmaiņas Kriminālprocesa likumā, lai formālās darbības izslēgtu. Pēc autores domām, vienots procesuālais dokuments ir labs risinājums, lai kriminālprocesa pabeigšanu padarītu ātrāku un efektīvāku, bet problēma pastāv praksē, vai šī iespēja tiek izmantota. Rīgas Stradiņa universitātes profesore Sandra Kaija par godu Kriminālprocesa likuma desmitgadei veica pētījumu par procesuālo ekonomiju kā kriminālprocesa principu. Raksta autore kā problēmu tiesību normu neefektīvai izmantošanai minēja procesu neatliekamības kārtībā. “Likumdevējs ir piedāvājis veikt kriminālprocesu ļoti īsos termiņos, bez nevajadzīgām formalitātēm. Diemžēl praksē šī kriminālprocesa forma nav guvusi lielu popularitāti (tikai ap 7% no visām lietām uz tiesu tiek nosūtītas neatliekamības kārtībā). Īpaši gribas akcentēt Kriminālprocesa likuma 425.pantu, kurā, nosakot procesa virzītāja pilnvaras pirmstiesas izmeklēšanas laikā, ir norādīts, ka visu konstatēto var fiksēt vienā protokolā. Diemžēl šīs normas praktiskā piemērošana ir ļoti zema, lai gan tā paredz saprātīgu procesuālo formalitāšu mazināšanu, vienlaicīgi ļaujot sasniegt likumā paredzēto mērķi. Efektivitāti nevar pamatot dokumentu skaits lietā!”⁷⁵ Pēc profesores veiktā pētījuma autore secina, ka jau neatliekamības kārtībā netika izmantota iespēja visas procesuālās darbības fiksēt vienā procesuālā dokumentā, šī problēma pastāv arī šobrīd paātrinātajā procesā. Aptaujas rezultātā, kā arī autorei iepazīstoties ar vairāku krimināllietu materiāliem, tika secināts, ka netiek izmantota iespēja visas procesuālās darbības fiksēt vienotajā paātrinātā procesa protokolā. Galvenie iemesli ir, ka šāda veida protokolā nevar ietvert visus pierādījumus, kas būtu nepieciešami, lai krimināllietu varētu nodot prokuratūrai, kā arī, piemēram, par zādzību no veikala, bieži uzreiz nav uzņēmuma pārstāvis, kas lietā būtu atzīstams par cietušo vai cietušā pārstāvi. Pēc autores domām, šāda prakse ir ļoti neefektīva un neatvieglo izmeklēšanas veikšanu, kā arī, ja šāda problēma jau pastāvēja procesā neatliekamības kārtībā, tad kādēļ netika risināta problēma, bet pieņemts jauns vienkāršotā procesa veids ar gandrīz identiskiem nosacījumiem. Autore piekrīt Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektora G.Kūtra teiktajam, ka: “Kriminālprocesa likums vienmēr tiks pilnveidots. Tas ir nenovēršams sabiedrības straujās attīstības nosacījums.

⁷⁴ Vēbers D. Nepieciešamība vienkāršot kriminālprocesu. Jurista Vārds, 02.02.2016., Nr.5 (908), 28.-30.lpp.

⁷⁵ Kaija S. Procesuālā ekonomija kā princips kriminālprocesā. Grām.: Kriminālprocesa likumam – 10. Pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Kolektīva monogrāfija – rakstu krājums Ā.Meikališas zinātniskajā redakcijā.– Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015., 196.lpp.

Taču arī labs likums var šķist neefektīvs, ja to neprasmīgi piemēro. Tāpēc otrs uzdevums – patiešām augsta līmeņa profesionāļu sagatavošana, kas izprot likuma garu un neaizķeras aizburta trūkuma kādā vārdā.”⁷⁶ Autore uzskata, ka pirms veikt kārtējos Kriminālprocesa likuma grozījumus, būtu jādomā, kā uzlabot likuma normu piemērošanu praksē. Problēma, kas tika apzināta, veicot aptaujas, ir tāda, ka izmeklētāji neizmanto paātrinātā procesa protokolus, jo trūkst pieredze, kā arī citas tiesību aizsardzības iestādes neatbalsta šādu protokolu izmantošanu. Autore uzskata, ka problēmas risinājumu varētu rast, organizējot praktiskas mācības izmeklētājiem, kā efektīvi veikt izmeklēšanu paātrinātā procesa kārtībā uzsāktam procesam.

Saeimas deputāts G.Kūtris 2017.gada 3.oktobrī, iesniedzot priekšlikumu grozījumiem Kriminālprocesa likumā uz otro lasījumu, vērsa uzmanību uz to, ka nedrīkstētu būt lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto rezolūcijas veidā. Kā pamatojums tam ir, ka tā savā veidā ir sākotnējā apsūdzība, kā arī tiesības uz aizstāvību paredz tiesības zināt, par ko tieši persona tiek turēta aizdomās. Kā piemēru G.Kūtris min, ka personai ir jāzina par zādzību konkrētā laikā un vietā, nevis par zādzību vispār.⁷⁷ Uzmanību par šāda veida problēmu ir vērsusi arī Latvijas Zvērinātu advokātu padome. 2018.gada 9.janvārī tika iesniegts priekšlikums par personas atzīšanu par aizdomās turēto rezolūcijas veidā. Latvijas Zvērināto advokātu padome vēlējās vērst uzmanību, ka lēmumu fiksējot vienkāršotās kārtības protokolā rezolūcijas veidā, ir jāapsver tas, vai šāda veida lēmums nodrošinātu personas tiesības uz aizstāvību, jeb zināt, kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā persona tiek turēta aizdomās un izvēlēties aizstāvības pozīciju.⁷⁸ Autore uzskata, ka lēmums rezolūcijas veidā nedod pietiekamu informāciju personai, kura īsteno aizstāvību, lai varētu izvēlēties savu aizstāvības pozīciju. Arī šo priekšlikumu trešajā lasījumā neatbalstīja, bet tika veikti grozījumi likuma redakcijā. Pašreizējā Kriminālprocesa likuma redakcija paredz iespēju pieņemt lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto rezolūcijas veidā, bet būtiska nianse, ka tajā ir jāiekļauj Kriminālprocesa likuma 398.¹ panta pirmajā daļā norādītā informācija. No tā secināms, ka teorētiski lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto ir rezolūcijas veidā, bet praktiski tā nav uzskatāma par rezolūciju, jo Kriminālprocesa likuma 398.¹ pants paredz lēmumā iekļaut motivāciju, kādēļ personu atzīst par aizdomās turēto.

⁷⁶ Kūtris G. Kriminālprocesa tiesības. Jurista Vārds, 07.11.2017., Nr.46 (1000), 89-91.lpp.

⁷⁷Saeimas deputāta G. Kūtra priekšlikums likumprojektam Nr. 1000/Lp12. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/DE7003C62E4F4D5BC22581AE002FE1E5?OpenDocument> [aplūkots 19.03.2019.]

⁷⁸Zvērināta advokātu padomes 2018.gada 9.janvāra priekšlikums par likumprojektu “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/1A8556C6769928A8C22582110028DE6B?OpenDocument> [aplūkots 27.03.2019.]

Kriminālprocesa likumā nodaļā par paātrināto procesu nav atsevišķi izdalīta kriminālvajāšana, jo tā nav uzskatāma kā atsevišķs posms. Uz to, ka izmeklēšana ar krimināllietas nodošanu prokuroram ir noslēgusies, norāda Kriminālprocesa likuma 401.panta pirmā daļa, kur ir norādīts, kad ir uzskatāms, ka izmeklēšana ir pabeigta. Iepriekšminētā norma paredz, ka izmeklētājs pabeidz izmeklēšanu 1) ar rakstveida lēmumu ierosinot kriminālvajāšanas uzsākšanu un nododot krimināllietas materiālus prokuroram; 2) nododot krimināllietas materiālus prokuroram kriminālvajāšanas uzsākšanai pēc viņa iniciatīvas; 3) pieņemot lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu; 4) ar rakstveida lēmumu ierosinot turpināt procesu medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai un nododot krimināllietas materiālus prokuroram. Paātrinātā procesā izpildās iepriekšminētā panta otrā daļa, kad izmeklēšana noslēdzās, nododot krimināllietu ar pavadrakstu prokuroram. To nosaka arī Kriminālprocesa likuma 425.panta otrā daļa.

Svarīga nianse, lai paātrinātais process būtu veiksmīgs, ir sadarbība starp institūcijām – policiju, prokuratūru un tiesu. No prokuroru aptaujas ir secināms, ka prokuratūrai ir labāka sadarbība ar tiesu, kā ar policiju. Viens no pamatojumiem ir tāds, ka policija pārsvarā strādā uz statistiku, nevis uz sava darba optimizāciju vai izmeklēšanas kvalitātes uzlabošanu.

Kriminālprocesa likuma 426.pants regulē prokurora darbības, saņemot kriminālprocesa paātrinātā procesa kārtībā, pēc kā var secināt, ka prokurors iesaistās kriminālprocesā kā procesa virzītājs. Būtiska atšķirība no procesa vispārējā kārtībā konstatējama, analizējot Kriminālprocesa likuma 426.panta otro daļu, proti, prokurors, turpinot kriminālprocesi paātrinātā procesa kārtībā, nekavējoties, bet ne vēlāk kā 10 dienu laikā pēc kriminālprocesa materiālu saņemšanas pieņem lēmumu par lietas nodošanu tiesai. No iepriekš minētā izriet, ka lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības nav nepieciešams, to noteic arī Kriminālprocesa likuma 427.panta ceturtā daļa, kurā teikts, ka pieņemtais lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai vienlaikus ir uzskatāms arī par lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības.

Salīdzinot paātrināto procesu un vispārējā kārtībā uzsāktu krimināllietu, procesuālās darbības paātrinātā procesā ir salīdzinoši ierobežotākas termiņu ziņā, kā arī nepieciešamie procesuālie dokumenti ir mazāk paātrinātā procesā. Kriminālprocesa likuma 403.pants regulē kriminālvajāšanas uzsākšanu, kur otrā daļa nosaka, ka kriminālvajāšana uzsāk, pieņemot lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības 10 dienu laikā no brīža, kad krimināllietas materiāli ir saņemti no izmeklēšanas iestādes. Kā jau iepriekš tika secināts, tad paātrinātā procesa kārtībā 10 dienu laikā ir jāpieņem jau lēmums par krimināllietas nosūtīšanu uz tiesu paātrinātā procesa kārtībā, un atsevišķs lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības nav nepieciešams. Vispārējā kārtībā virzītam kriminālprocesam nav

noteikts, cik ilgā laikā pēc apsūdzības celšanas krimināllieta ir jānodod tiesai. Tiek regulēts tikai pierādījumu apjoms – Kriminālprocesa likuma 59.panta otrās daļas 5.punkts nosaka, ka prokurors nešaubās, ka ar esošajiem pierādījumiem spēs pārliecināt tiesu, ka nepastāv saprātīgas šaubas par to, ka tieši šī persona izdarījusi konkrēto noziedzīgo nodarījumu. Robeža, kas pierādījumu apjomā dod pamatu personas saukšanai pie kriminālatbildības un lēmumam par krimināllietas nodošanu tiesai ir, ka nepastāv saprātīgas šaubas, lai krimināllietu nodotu tiesai. Pēc iepriekšminētā var secināt, ka vispārējā kārtībā pēc apsūdzības celšanas un krimināllietas nodošanas tiesai prokurors kā procesa virzītājs var veikt procesuālās darbības, lai izslēgtu pastāvošās saprātīgās šaubas. Kriminālprocesā, kurš tiek virzīts paātrinātā procesa kārtībā šāda iespēja nepastāv.

Autore uzskata, ka likumdevējs, ieviešot paātrināto procesu, nav pievērsis pietiekamu uzmanību personas statusam kriminālprocesā. Vispārējā kārtībā persona apsūdzētā statusu iegūst saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 69.pantu, ar procesa virzītāja lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības. Paātrinātā procesa kārtībā šāds lēmums nepastāv, līdz ar to nav precīzi skaidrs personas statuss, krimināllietu nododot tiesai. Veicot tiesību normu tulkošanu un interpretāciju, protams, var izsecināt, ja lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības ir ietverts lēmumā par krimināllietas nodošanu uz tiesu, tad ar to brīdi persona iegūst apsūdzētā statusu, bet tas rada papildus jautājumu, vai netiek ierobežotas kādas būtiskas personas kā apsūdzētā tiesības.

Pēc autores domām, būtisks paātrinātā procesa ieviešanas neregulēts jautājums ir personas piekrišana kriminālprocesu virzīt paātrinātā procesa kārtībā. Kā iepriekš tika secināts, tad apsūdzība tiek ietverta lēmumā par krimināllietas nodošanu uz tiesu paātrinātā procesa kārtībā un apsūdzētās personas piekrišana nav nepieciešama, jo tā ir procesa virzītāja izvēle. Autoresprāt, tādā veidā būtiski tiek ierobežotas personas aizstāvības tiesības, kuras ir noteiktas Kriminālprocesa likuma 70.pantā. Svarīgākā tiesība, kas tiek ierobežota, ir minētā panta pirmās daļas 2.punktā noteiktā, ka apsūdzētajam ir tiesības iesniegt pieteikumus līdz pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanai. Autore uzskata, ka, virzot kriminālprocesu paātrinātā procesa kārtībā, tiesības pēc būtības saglabājas, bet apšaubāma ir spēja tās realizēt, ņemot vērā, ka apsūdzība ir iekļauta lēmumā par krimināllietas nodošanu uz tiesu. Apsūdzētais pieteikumu varētu iesniegt tikai līdz krimināllietas nosūtīšanai uz tiesu, savukārt apsūdzētā statusu viņš iegūst tieši ar šo lēmumu, tādēļ tiesības iesniegt pieteikumu viņš nevar īstenot, jo ar lēmumu noslēdzas pirmstiesas kriminālprocesa stadija.

Diskutabls ir jautājums, vai prokurors paātrinātā procesa kārtībā var īstenot izmeklēšanu, kas ir paredzēta Kriminālprocesa likuma 39.panta otrās daļas 2.punktā. Prokurors kā procesa virzītājs var pieņemt jebkuru procesuālo lēmumu un veikt jebkuru

procesuālo darbību, vai uzdot tās veikšanu izmeklēšanas grupas dalībniekam vai procesuālo uzdevumu izpildītājam. Paātrinātajā kārtībā prokurors izmeklēšanu var veikt tikai 10 dienas līdz lēmumam par nodošanu uz tiesu, tādēļ procesuālo darbību apjoms ir ierobežots, tādēļ, visticamāk, ja lietā ir kādi trūkumi, tad vai nu lieta tiek nodota izmeklēšanas iestādei izmeklēšanas turpināšanai, vai pirmstiesas process tiek pabeigts citādā veidā, jo nevar iekļauties 10 dienu termiņā.

Autore aptaujā noskaidroja, ka visbiežāk, ja lietu var virzīt paātrinātā kārtībā, bet to nedara, alternatīva paātrinātajam procesam ir prokurora priekšraksts par sodu, vienošanās process, kriminālprocesa izbeigšana, atbrīvojot personu no kriminālatbildības un citi vienkāršotā procesa veidi, savukārt, ja persona ilgstoši neierodas pie prokurora kā procesa virzītāja, tad vispārējā kārtībā.

3.3. Iztiesāšanas īpatnības paātrinātā procesa kārtībā

Paātrinātais process īpašus noteikumus iztiesāšanai neparedz, jo paātrinātais process ir vērsts uz to, lai atvieglotu pirmstiesas kriminālprocesu.

Vienīgā nianse, kas attiecās uz iztiesāšanu, ir iztiesāšanas termiņš. Kriminālprocesa likuma 427.panta otrā daļa paredz, ka prokurors lēmumā par krimināllietas nodošanu uz tiesu paātrinātā procesa kārtībā nosaka iztiesāšanas laiku un vietu, saskaņojot to ar tiesu, bet laiks līdz tiesas sēdei nevar būt ilgāks par 10 dienām. Autore secināja, ka iztiesāšanas uzsākšanas termiņš ir atkarīgs no katras valsts tiesvedības parastā ilguma, jo, piemēram, Vācijas Federatīvajā Republikā Kriminālprocesa kodeksa 418.pantā ir minēts, ka lietas iztiesāšana paātrinātā kārtībā ir uzsākama sešas nedēļas pēc lietas nodošanas tiesai.⁷⁹ Autore uzskata, ka šāds regulējums ir nesamērīgi liels, bet, ņemot vērā Vācijas tiesu sistēmu, acīmredzot, tas ir salīdzinoši ātrāks termiņš, kā lietas nodošanai vispārējā kārtībā.

Tiesas process iztiesāšanas stadijā turpinās pēc vispārējiem noteikumiem. Kriminālprocesa likuma 427.panta devītā daļa nosaka, ka pēc lietas nosūtīšanas uz tiesu visu lūgumi un sūdzības ir sūtāmas tieši tiesai.

Pēc autores domām, paātrināto procesu būtu nepieciešams ieviest arī iztiesāšanas stadijā. Pašlaik problēma ir tā, ka iztiesāšanā krimināllietā tiek izskatīta vispārējā kārtībā, kas neatvieglo tiesas darbu, kā arī valsts apsūdzības uzturētājam tas ir papildus slogs. Bieži tiesas sēdes tiek atliktas, jo nav ieradies apsūdzētais vai citi procesa dalībnieki, tādēļ autore uzskata,

⁷⁹Criminal Procedure Code of the Federal Republic of Germany
<https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28/Georgia/show>
15.05.2019.]

Pieejams:
[aplūkots]

ka paātrinātā kārtībā tiesai virzīts kriminālprocess nekādā veidā neatvieglo ne prokuratūras, ne tiesas darbību. Kā jau iepriekš autore analizēja, tad labs risinājums būtu termiņa samazinājums un soda piemērošanas iespējamība 48 stundu laikā, kamēr persona ir aizturēta un atzīta par aizdomās turētu. Ja tiktu samazināts termiņš, tad, autoresprāt, būtu nepieciešams arī lemt jautājumu par izmeklētāju, prokuroru un tiesnešu norīkošanu tieši šādu krimināllietu izmeklēšanai un iztiesāšanai. Iepriekšminētais būtu līdzīgs regulējums tam, kad neatliekamības gadījumā ir iespēja saņemt atļauju veikt speciālās izmeklēšanas darbības īsā laika periodā.

Saeimas deputāts G.Kūtris iesniegtajos priekšlikumos Kriminālprocesa likuma grozījumiem aicināja pievērst uzmanību Kriminālprocesa likuma 427.panta otrajā daļā minētajiem vārdiem “nedrīkst būt”, aizstājot tos ar vārdiem “īsāks par trim un”. Kā pamatojumu deputāts minēja, ka jau Kriminālprocesa likuma izstrādes laikā 2001.-2002.gadā bija norādīts, ka vienkāršoto procesu gaitā personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir jādod laiks, lai sagatavotos aizstāvībai. Kriminālprocesa likuma izstrādē tika panākts kompromiss, ka trīs darba dienas ir optimālais laiks, lai sagatavotos aizstāvībai.⁸⁰ G.Kūtra priekšlikums neguva atbalstu balsojumā, un likuma redakcija netika mainīta. Pēc autores domām, pašreizējo likuma redakciju, kura neparedz ierobežotu termiņu, lai uzsāktu iztiesāšanu, un tādā veidā tiek pārkāptas personas aizstāvības tiesības, būtu jāmaina. Kā labākais risinājums paātrinātā procesa taisnīgākam noregulējumam, nepārkāpjot personas aizstāvības tiesības, būtu personas piekrišana virzīt kriminālprocesu paātrinātā procesa kārtībā. Būtiska problēma, ko autore apzinājās vienkāršotā procesa virzīšanā uz tiesu ir tā, ka var tikt pārkāptas arī cietušā tiesības. Ja krimināllietu nodod tiesai un iztiesāšanas uzsākšanu var noteikt nekavējoties, tad “pazūd” cietušā tiesības piedalīties tiesas sēdē. Autore uzskata, ka normatīvajā regulējumā ir jānoteic cietušā tiesības tikt informētam par kriminālprocesa uzsākšanu paātrinātā kārtībā un izmeklēšanas virzības termiņiem. Tādā veidā cietušais tiktu brīdināts, ka krimināllietu, iespējams, pabeigs paātrinātā kārtībā, un cietušais tiks brīdināts par to, cik ātrā laikā var būt tiesas sēde.

Autore konstatēja, ka iztiesāšanas termiņš tikai teorētiski ir nenoteikts, un iztiesāšana ir uzsākama nekavējoties, jo Kriminālprocesa likuma 328.pants regulē to, kas ir pavēste. Pavēste ir dokuments, ar kuru procesa virzītājs uzaicina personu ierasties izmeklēšanas iestādē, prokuratūrā vai tiesā, lai piedalītos kriminālprocesā, pieļaujot uzaicināšanai izmantot arī citus saziņas veidus. Kriminālprocesa likuma 333.panta trešā daļa nosaka, ka pastā nosūtīta pavēste

⁸⁰Saeimas deputāta G. Kūtra priekšlikums likumprojektam Nr. 1000/Lp12. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/DE7003C62E4F4D5BC22581AE002FE1E5?OpenDocument> [aplūkots 19.03.2019.]

tiek uzskatīta kā saņemta septītajā dienā pēc pavēstes nodošanas pastā, savukārt, panta ceturtnā daļa regulē jautājumu par elektroniski nogādātu paziņojumu, nosakot, ka tas ir uzskatāms par nogādātu otrajā darbdienā pēc pavēstes nosūtīšanas. Pēc tā autore secina, ka praktiski iztiesāšanas uzsākšana nekavējoties pēc krimināllietas nodošanas tiesai nav iespējama, jo ir jāpaziņo apsūdzētajam par tiesas sēdes laiku, kā arī cietušajam, jo viņam ir tiesības piedalīties tiesas sēdē. Autoresprāt, praktiski lietas iztiesāšana nav iespējama ātrāk, kā pēc divām darbdienām, kad ir uzskatāms, ka elektronisks sūtījums ir saņemts.

KOPSAVILKUMS

Autore darbā izvirza šādas tēzes:

- 1) Paātrinātā procesa normatīvais regulējums pārkāpj kriminālprocesa pamatprincipu – nevainīguma prezumpciju, jo nosaka, ka paātrināto procesu var virzīt, ja ir noskaidrota persona, kura ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu. Pēc kriminālprocesa vispārējā principa neviena persona nevar tikt uzskatīta par vainīgu, kamēr tās vaina nav konstatēta Kriminālprocesa likuma kārtībā. Autores priekšlikums ir Kriminālprocesa likuma 424.panta pirmo punktu izteikt šādā redakcijā: ja ir noskaidrota persona, kura, iespējams, ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu.
- 2) Kriminālprocesa likums neregulē jautājumu, kurā brīdī ir jālemj par paātrinātā procesa piemērošanu, un kurā procesuālā dokumentā tas ir jānorāda. Autore uzskata, ka grozījumu Kriminālprocesa likuma mērķis, kā izriet no likumprojekta anotācijas, bija jau pie kriminālprocesa uzsākšanas lemt par tā virzību paātrinātā kārtībā. Autore izvirza priekšlikumu, ka Kriminālprocesa likumā ir jāiekļauj tiesību norma, kas nosaka, ka, uzsākot kriminālprocesu, procesa virzītājs lemj par uzsākšanu vispārējā vai paātrinātā kārtībā. Lēmumā par kriminālprocesa uzsākšanu procesa virzītājs norāda, vai tas ir uzsākts vispārējā kārtībā vai paātrinātā procesa kārtībā. Paātrināto procesu uz prokuratūru paātrinātā kārtībā var virzīt tikai tad, ja tas ir uzsākts paātrinātā kārtībā.
- 3) Autore uzskata, ka paātrinātā procesa izmeklēšanas termiņš ir nesamērīgi garš, un tas būtu jāsamazina, lai krimināllietā ātrāk panāktu taisnīgu noregulējumu. Piemērotāks paātrinātā procesa termiņš būtu 48 stundas, proti, kamēr persona ir aizturēta un atzīta par aizdomās turētu. Šāda prakse ir veiksmīgi ieviesta Lietuvā un Igaunijā, kur krimināltiesisko attiecību taisnīgs noregulējums tiek panākts 48 stundu laikā.
- 4) Ja paātrinātā procesa termiņš būtu samazināts, autores prāt, varētu samazināties arī noziedzības līmenis valstī, jo, iespējams, tas, ka persona varētu tikt sodīta 48 stundu laikā pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, varētu atturēt personu atkārtoti izdarīt noziedzīgus nodarījumus, līdz ar to samazinātos recidīvs.
- 5) Paātrinātais process ar šī brīža regulējumu pārkāpj personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, aizstāvības tiesības. Kriminālprocesa likuma 70.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka apsūdzētajam ir tiesības iesniegt pieteikumus līdz pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanai un iepazīties ar saņemtajiem vai uzrādītajiem tiesai nododamās krimināllietas materiāliem. Teorētiski šāda iespēja pastāv, bet praktiski nav iespējama, jo persona apsūdzētā statusu iegūst ar krimināllietas nodošanu tiesai, ar ko tiek pabeigts pirmstiesas kriminālprocess. Apsūdzētajam nav dots laiks, lai sagatavotos aizstāvībai tiesai, jo

iztiesāšanas laiks var tikt noteikts uzreiz pēc lietas saņemšanas tiesā. Lai netiktu pārkāptas personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, aizstāvības tiesības, autore piedāvā Kriminālprocesa likuma grozījumus, kas paredzētu saņemt personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, piekrišanu krimināllietas virzīšanai paātrinātā procesa kārtībā.

6) Lai paātrinātais process būtu efektīvāks, būtu lietderīgi policijā, prokuratūrā un tiesā norīkot dežurējošos izmeklētājus, prokurorus un tiesnešus, kas pēc iespējas īsākā laika periodā var panākt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu.

7) Paātrinātā procesa protokolu praksē neizmanto, vai, iespējams, izmanto reti, tādēļ katrai procesuālajai darbībai tiek rakstīts atsevišķs procesuālais dokuments, kas nesamazina krimināllietas apjomu. Likumprojekta viens no mērķiem bija samazināt krimināllietā dokumentu apjomu, bet, tā kā praksē netiek izmantota iespēja visas procesuālās darbības protokolēt vienā protokolā, tad lapu skaits krimināllietā tā arī nav samazinājies. Autore uzskata, ka būtu nepieciešams organizēt praktiskas apmācības policijas iecirkņos saistībā ar paātrinātā procesa optimizēšanu, tādā veidā veicinot paātrinātā procesa piemērošanu praksē.

8) Autore uzskata, ka normatīvajā regulējumā ir jānoteic cietušā tiesības tikt informētam par kriminālprocesa uzsākšanu paātrinātā procesa kārtībā un izmeklēšanas virzības termiņiem.

9) Autore uzskata, ka paātrinātā procesa ieviešana ir bijusi neveiksmīga un nav panākti Kriminālprocesa likuma grozījumu mērķi. Krimināllietu skaits, kas ir nosūtīts uz tiesu paātrinātā kārtībā, būtiski neatšķiras no nosūtīto lietu skaita saīsinātā un neatliekamības kārtībā, tādēļ var uzskatīt, ka likumprojekta mērķis nav panākts – pēc iespējas ātrākā laikā panākt taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu.

10) Paātrinātā kārtībā virzītā procesā pierādījumu apjomam būtu jābūt augstākam kā vispārējā kārtībā virzītam procesam, jo prokuroram nav iespēju veikt papildus procesuālās darbības pierādījumu iegūšanai vai nostiprināšanai.

11) Autore uzskata, ka Kriminālprocesa likuma redakcijā būtu jānosaka obligāta aizdomās turētā informēšana par krimināllietas virzību paātrinātā kārtībā, pieļaujot, ka informēt var gan klātienē, gan telefoniski, gan elektroniski, gan ar pasta starpniecību.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Literatūra

- 1) 2018.gada 25.februārī Iekšlietu ministra Riharda Kozlovskā paziņojums par priekšlikumiem likumprojektam “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/282730786A913C14C22582400052CC1A?OpenDocument>
- 2) Juridiskā biroja 2017.gada 5.oktobra atzinums par likumprojektu “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/B2D6F48B60DA1F0BC22581B10029D035?OpenDocument>
- 3) Juridiskās komisijas priekšlikumu tabula likumprojektam Nr.1000/LP12 Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/3F81080075AFCA64C22582A5003200C?OpenDocument>
- 4) Kaija S.. Procesuālā ekonomija kā princips kriminālprocesā. Grām.: Kriminālprocesa likumam – 10. Pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Kolektīva monogrāfija – rakstu krājums Ā.Meikališas zinātniskajā redakcijā.– Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015, 446 lpp.
- 5) Krastiņš U. Komentārs Krimināllikuma 7.pantam. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. U.Krastiņš, V.Liholaja. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2018.gads., 320 lpp
- 6) Kriminālprocesa tiesības. Jurista Vārds, 07.11.2017., Nr.46 (1000), 89-91.lpp.
- 7) Maizītis J. Sodū politika un vienkāršotie procesi. Grām.: Tiesību efektīvas piemērošanas problemātika: Latvijas Universitātes 72.zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2014, 452 lpp.
- 8) Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Pārmaiņu laiks kriminālprocesā turpinās – 2018.gada 20. jūnija grozījumi Kriminālprocesa likumā. Jurista Vārds, 14.08.2018., Nr. 33 (1039), 10.-21.lpp.
- 9) Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 262 lpp.
- 10) Saeimas deputāta G. Kūtra priekšlikums likumprojektam Nr. 1000/Lp12. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/DE7003C62E4F4D5BC22581AE002FE1E5?OpenDocument>

- 11) Strada-Rozenberga K. Publisko un privāto interešu kolīzija kriminālprocesā. Grām.: Politika un tiesības. Tiesību un juridiskās prakses ilgtspējīgā attīstība. Rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2012, 159 lpp
- 12) Strada-Rozenberga K. Vienkāršotās procesa formas un to piemērošanas priekšnoteikumi Latvijas kriminālprocesā. Grām.: Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. A.Meikališa, K.Strada-Rozenberga. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.
- 13) Vēbers D. Nepieciešamība vienkāršot kriminālprocesu. Jurista Vārds, 02.02.2016., Nr.5 (908), 28.-30.lpp.
- 14) Vēbers D., Stulpāns R. Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana ar mērķi sabalansēt nozieguma sabiedrisko bīstamību, radīto kaitējumu un izmeklēšanā izlietos resursus. Vadlīnijas. Rīga: Valsts policija, 2015. Pieejams: http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policija_msn_lat_2015.pdf
- 15) Zvērināta advokātu padomes 2018.gada 9.janvāra priekšlikums par likumprojektu "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/1A8556C6769928A8C22582110028DE6B?OpenDocument>

Normatīvie akti

- 1) Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [01.01.2019. red.]
- 2) Grozījumi Kriminālprocesa likumā. 20.06.2018. likums. Latvijas Vēstnesis, 04.07.2018., Nr.132 (6218). Stājās spēkā 01.09.2018. Pieejams: <https://vestnesis.lv/op/2018/132.8>
- 3) Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [15.06.2018. red.]
- 4) Grozījumi Kriminālprocesa likumā. 11.06.2009. likums. Latvijas Vēstnesis, 30.06.2009., Nr.100 (4086). Stājās spēkā 14.07.2009. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/194030?search=on>
- 5) Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [01.10.2005. red.]
- 6) Criminal Procedure Code of the Federal Republic of Germany Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28/Georgia/show>
- 7) Criminal Procedure Code of the Kingdom of Netherlands Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/12/Montenegro/show>
- 8) Criminal Procedure Code of the Republic of Romania Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/8/Portugal/show>

- 9) Estonia Code of Criminal procedure Pieejams:
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/522082014002/consolide>
- 10) Lietuvos Respublikos baudziamojo proceso kodeksas Pieejams: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/TAR.EC588C321777/IgxfOpdkkR>

Juridiskās prakses materiāli

- 1) 12.Saeimas izskatītie likumprojekti Pieejams:
<http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?OpenView&count=30&start=991>
- 2) Balsošanas rezultāti 01.02.2018. Grozījumi Kriminālprocesa likumā (1000/Lp12), 2.lasījumā. Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/0/230019AF20688D19C2258227007E58EC?OpenDocument
- 3) Balsošanas rezultāti 20.06.2018. Grozījumi Kriminālprocesa likumā (1000/Lp12), 3.lasījumā. Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/0/6871D17EDDF58317C22582B20078DB4D?OpenDocument
- 4) Balsošanas rezultāti 21.09.2017. Grozījumi Kriminālprocesa likumā (1000/Lp12), 1.lasījumā. Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/0/E5055D8702E81676C22581A20078DB23?OpenDocument
- 5) Ģenerālprokurora Ērika Kalnmeiera pārskats par prokuratūras darbu 2018.gadā, Pieejams: <http://www.prokuratūra.gov.lv/lv/noderigi/gada-parskati>
- 6) Latvijas Republikas Prokuratūras darba rezultāti 2018.gadā. Pieejams: http://prokuratūra.lv/media/Prokuraturas_darba_rezultati_2018.pdf
- 7) Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#b> [aplūkots 20.04.2019.]
- 8) Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E3CB30C79094BC8BC225817C003FB7EF?OpenDocument#aa>
- 9) Prokuratūras 2018.gada pārskats [publiski nepieejama informācija]
- 10) Statistika par saīsināto procesu, procesu neatliekamības kārtībā un paātrināto procesu, no Ģenerālprokuratūras Darbības analīzes un vadības departamenta sniegtās informācijas [Publiski nepieejama informācija]

PIELIKUMI

1. Paātrinātā procesa protokols

Kriminālprocesa numurs: _____

PAĀTRINĀTĀ PROCESA PROTOKOLS

Paātrinātais process iesākts 20 ____ . gada ____ . _____ plkst. _____ ,

pabeigts 20 ____ . gada ____ . _____ plkst. _____ .

20 ____ . gada ____ . _____

(vieta)

Es, _____
(Iestādes, struktūrvienības nosaukums, amatpersonas vārds, uzvārds, amats)

ievērojot Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) 369.-372.pantu prasības, uzsāku kriminālprocesu par noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma (turpmāk – KL)

(Krimināllikuma pants (-i))

par _____
(Ietas apraksts, izdarīšanas/konstatēšanas laiks, vieta u.c.)

un vadoties no KPL 325., 424.- 425¹. pantiem, nolēmu virzīt izmeklēšanu paātrinātā procesa kārtībā. Lēmums nav pārsūdzams.

(amatpersonas paraksts)

Piekrītu/nepiekrītu būt par cietušo

(attiecīgo pasvītrot)

(fiziskās personas vārds, uzvārds, personas kods/juridiskās personas nosaukums, reģistrācijas numurs)

(cietušā un cietušā pārstāvja paraksts)

Saskaņā ar KPL 96.panta pirmo daļu atzīt par cietušo _____

(fiziskās personas vārds, uzvārds, personas kods/juridiskās personas nosaukums, reģistrācijas numurs)

20 ____ . gada ____ . _____ plkst. _____ .

Saskaņā ar KPL 96.¹ panta pirmo daļu cietušais ir īpaši aizsargājams.

(atzināt, ja attiecināms)

Noziedzīga nodarījuma rezultātā cietušajam tika radīts kaitējums / fizisks / morāls / mantisks/

(attiecīgo pasvītrot)

(kaitējuma apraksts un apmērs)

Saskaņā ar KPL 104.panta pirmo daļu (cietusi fiziskā persona) vai 105.pantu (cietusi juridiskā persona) atļaut piedalīties kriminālprocesā cietušā pārstāvim _____

(fiziskās personas vārds, uzvārds, personas kods, ordera vai cita dokumenta Nr.)

(procesuālās darbības veicējs, paraksts)

Lēmums man paziņots, rakstveida informācija par KPL 96.¹ (īpaši aizsargājamā cietušā gadījumā), 97., 97.¹, 98. un 103. pantos paredzētajām tiesībām un pienākumiem saņēmu, cietušā, cietušā pārstāvja tiesības un pienākumi man izskaidroti. Turklāt izskaidrots, ka cietušā pārstāvis saskaņā ar KPL 151.panta trešo daļu pratināms, ievērojot liecinieka pratināšanas noteikumus.

20 ____ . gada ____ . _____

(cietušā paraksts)

(cietušā pārstāvja paraksts)

Cietušās personas _____ nopratināšana veikta, ievērojot KPL 142.,
(vārds, uzvārds)
147.–149., 151. un 425.¹ panta prasības.

Nopratināšana iesakta 20__ gada __. __. plkst. ____,
pabeigta 20__ gada __. __. plkst. ____,

Pirms nopratināšanas cietušajam saskaņā ar KPL 151.pantu izskaidrotas viņa tiesības un pienākumi, kas noteikti KPL 96.¹ (īpaši aizsargājamā cietušā gadījumā), 97.- 98., 103.pantos, tajā skaitā neliecināt pret sevi un saviem tuviniekiem.

Cietušais: _____
(paraksts)

Tā kā cietušajam ir izskaidrotas viņa tiesības neliecināt pret sevi un saviem tuviniekiem, viņš tiek brīdināts par kriminālatbildību pēc KL 300.panta par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu un pēc KL 302. panta pirmās daļas par nepamatotu atteikšanos dot liecības.

Cietušais: _____
(paraksts)

Cietušā nopratināšana notiek piedaloties:

pārstāvim _____,
(vārds, uzvārds, personas kods, ordera vai cita dokumenta Nr.)

juridiskās palīdzības sniedzējs _____,
(vārds, uzvārds, ordera vai cita dokumenta Nr.)

tulkam _____,
(vārds, uzvārds)

kurš brīdināts par kriminālatbildību pēc KL 302.panta otrās daļas par nepamatotu atteikšanos no tulkošanas un pēc KL 300.panta par apzināti nepatiesu tulkojumu.

Tulks: _____
(paraksts)

Nopratināšanas laikā izmantotie zinātniski tehniskie līdzekļi:

Cietušais liecināja: _____
(cietušās personas sniegtās ziņas par nosēdēgo nodarījumu, radīta kaitējuma raksturu un apmēriem)

Kompensācijas pieteikums:

(norādīt pieprasītas kompensācijas apmēru par mantisko zaudējumu pamatojumu, kompensācijas apmēru par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām – tikai norādīt)

Cietušais: _____
(paraksts)

(procesuālās darbības veicējs, paraksts)

2. Aptaujas anketa par paātrināto procesu pirmstiesas kriminālprocesā Valsts policijas izmeklētājiem

Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnības paātrinātajā procesā

Labdien! Esmu Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes 3.kursa studente Evita Urbacāne. Es izstrādāju bakalaura darbu par Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnībām paātrinātajā procesā. Veiksmīgākai pētniecības daļas izstrādei vēlos uzzināt, kādas ir paātrinātā procesa piemērošanas praksē problēmas. Aptaujā iegūtie dati tiks izmantoti bakalaura darbā un tā ir anonīma.

* Nepieciešams

1.

1. Vai tiek izmantota iespēja uzsākt kriminālprocesu paātrinātā kārtībā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Vienmēr, kad ir tāda iespēja
- Gandrīz vienmēr
- Reti
- Nekad

2.

2. Vai, uzsākot kriminālprocesu, ir iespējams izvērtēt, vai to būs iespējams pabeigt paātrinātā procesa kārtībā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
- Nē

3.

Ja 2. jautājumā atbilde bija "Nē", tad kādēļ?

4.

3. Kādi ir galvenie iemesli, kādēļ netiek uzsākts kriminālprocess paātrinātajā kārtībā, ja ir tāda iespēja? *

5.

4. Vai tiek izmantota iespēja visas procesuālās darbības fiksēt vienā dokumentā - paātrinātā procesa protokolā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
- Nē

6. Ja 4.jautājumā atbilde bija "Nē", tad kāds ir iemesls nefiksēt visas procesuālā darbības paātrinātā procesa protokolā?

7. 5. Kādas problēmas ir praksē paātrinātā kārtībā uzsāktam procesam? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Ierobežotais termiņš
- Izmeklēšanā esošo krimināllietu apjoms
- Nav sadarbība ar prokuratūru
- Citas: _____

8. 6.Vai vienmēr izdodas paātrinātā kārtībā uzsāktu kriminālprocesu arī uz prokuratūru virzīt paātrinātā kārtībā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
- Nē

9.

Ja 6.jautājumā atbilde bija "Nē", tad kādēļ?

10.

7. Kāds ir vidējais pātrinātā kārtībā uzsākta procesa izmeklēšanas termiņš? (bez ekspertīzes veikšanas) *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- 1 -2 dienas
- 3 - 4 dienas
- 5 - 6 dienas
- 7 - 8 dienas
- 9 - 10 dienas

11.

8. Kurš vienkāršotā procesa veids, jūsuprāt, ir efektīvāks? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Process neatliekamības kārtībā
- Saīsinātais process
- Pātrinātais process
- Nesaskatu atšķirību

12.

9. Kāds izmeklēšanas termiņš, jūsuprāt, būtu efektīvāks paātrinātajam procesam? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- 2 dienas (pēc kriminālprocesa uzsākšanas)
- 2 dienas (pēc personas aizturēšanas)
- 5 dienas
- 10 dienas
- Citas: _____

13.

10. Kāda smaguma noziegumi visbiežāk tiek virzīti paātrinātā procesa kārtībā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Kriminālpārkāpumi
- Mazāk smagi noziegumi
- Smagi noziegumi

14.

11. Vai, jūsuprāt, būtu nepieciešama iespēja uzsākt kriminālprocesu paātrinātā kārtībā par sevišķi smagiem noziegumiem? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
- Nē

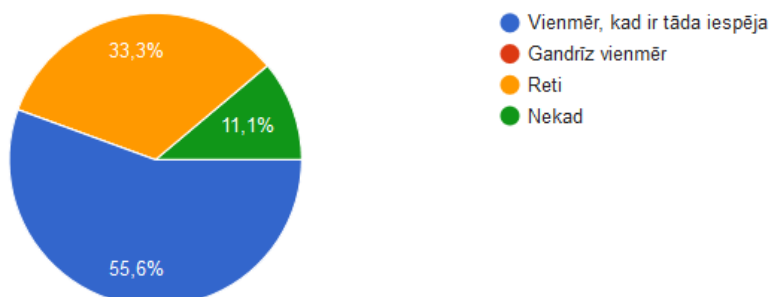
Nodrošina

 Google Forms

3. Valsts policijas izmeklētāju aptaujas rezultātu apkopojums par paātrināto pirmstiesas kriminālprocesu

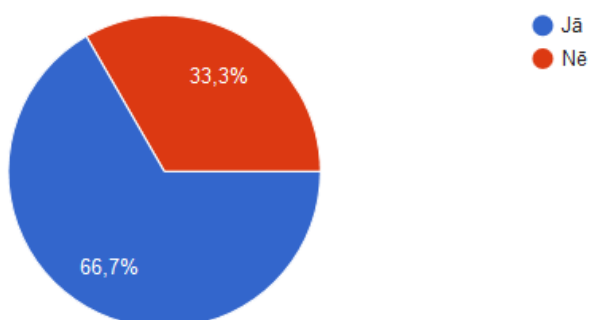
1. Vai tiek izmantota iespēja uzsākt kriminālprocesu paātrinātā kārtībā?

9 atbildes



2. Vai, uzsākot kriminālprocesu, ir iespējams izvērtēt, vai to būs iespējams pabeigt paātrinātā procesa kārtībā?

9 atbildes



Ja 2. jautājumā atbilde bija "Nē", tad kādēļ?

4 atbildes

viss atkarīgs no iesaistītajām pusēm

bet ne vienmēr, mēdz pievilt "cilvēciskais faktors" - nepieciešamās informācijas laicīga saņemšana no iesaistītām personām, iestādēm.

nevar zināt vai vainīgais atzīst savu vainu, vai cietušais laicīgi iesniegs materiālās kompensācijas pieteikumu, un ja cietušais nav uz vietas.

Nav zināms, vai noteiktajā laikā būs sastopami un nopratināmi nepieciešamie cilvēki.

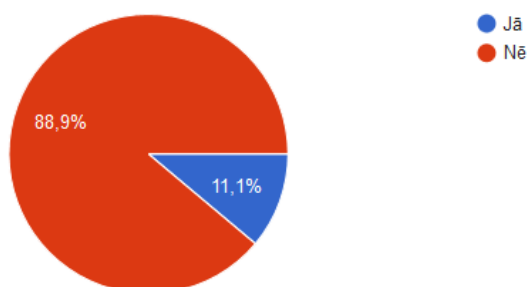
3. Kādi ir galvenie iemesli, kādēļ netiek uzsākts kriminālprocess paātrinātajā kārtībā, ja ir tāda iespēja?

9 atbildes

ja ir iespēja uzsākt, tad arī uzsāk
Vienmēr tiek uzsākts
nepārliecība ka to varēs pabeigt 10 dienu laikā
nav pārliecības par vainīgo personu
Tikai tehniska problēma - KRASS sistēma - mūsu iestādē nav veidlapa - kriminālprocesa uzsākšana paātrinātā kārtībā, uzsākam procesu parastā kārtībā, bet nododam paātrinātajā.
iepriekš norādīju
Nav zināms, vai procesu varēs nodot noteiktajā laika posmā, vai prokuroram pietiks ar iegūtajiem pierādījumiem.
es neuzsāku, jo pieļāju, ka nepaspēšu izdarīt visu noteiktajā termiņā, paātrinātā procesa protokolu nepraktizēju pildīt
tad tiek uzsākts

4. Vai tiek izmantota iespēja visas procesuālās darbības fiksēt vienā dokumentā - paātrinātā procesa protokolā?

9 atbildes



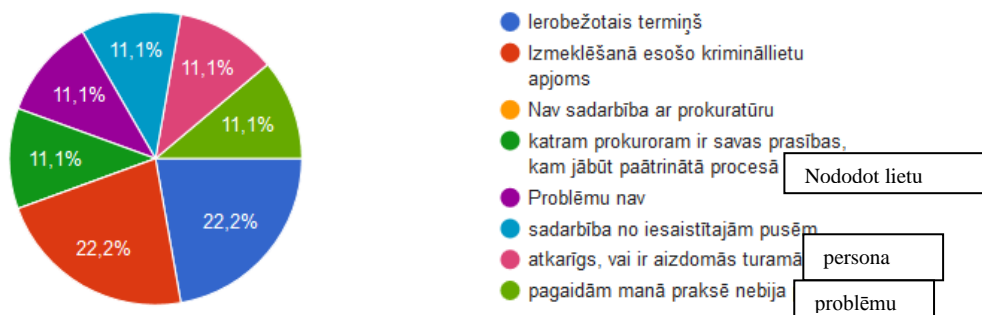
Ja 4.jautājumā atbilde bija "Nē", tad kāds ir iemesls nefiksēt visas procesuālā darbības paātrinātā procesa protokolā?

8 atbildes

šis izstrādātais protokols neapmierina ne prokuratūru, ne tiesu
nav ieviests
tas vispār netiek izmantots
mūsu iestādē nav apstiprināta šāda veidlapa - prokuratūra neatbalsta
protokols jāizpilda datorā un klāt esot visiem procesa dalībniekiem.
Visbiežāk KP paātrinātā kārtībā varētu piemērot par veikalu zādzībām. Bet šajos gadījumos bieži ir tā, ka uz vietas nav sastopama uzņēmuma pilnvarotā persona.
pieredzes trūkums- pieļāju, ka tā kā nav šāds protokols aizpildīts, varētu pieļaut kādas kļūdas, kā arī liekas, ka prokuratūra neakceptēs "šo protokolu", ņemot vērā, cik daudz prasību, attiecībā uz pierādījumiem, informācijai, kurai jābūt iekļautai liecībās u.t.t.
prokuratūra nepiekrīt tādai protokola formai.

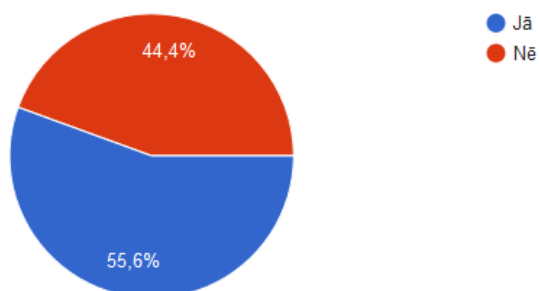
5. Kādas problēmas ir praksē paātrinātā kārtībā uzsāktam procesam?

9 atbildes



6. Vai vienmēr izdodas paātrinātā kārtībā uzsāktu kriminālprocesu arī uz prokuratūru virzīt paātrinātā kārtībā?

9 atbildes



Ja 6.jautājumā atbilde bija "NĒ", tad kādēļ?

5 atbildes

Pietrūkst pierādījumu; prokuroram ir prasības, lai atstrādātu kā vispārējā kārtībā nododamu lietu un tad pietrūkst laika

rodas dažādi neplānoti apstākļi, vainīgās personas nav noskaidrotas

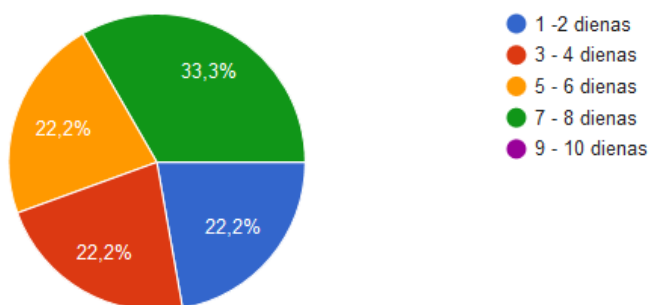
ir gadījumi, kad neizdodas, jo pēkšņi kriminālprocesā nepieciešamās informācijas apjoms palielinās vai nevar laicīgi saņemt nepieciešamo informāciju (piemēram : videoierakstu)

kaut kādi neparedzēti apstākļi....cietušais vai liecinieks nav laicīgi ieradies.

Galvenokārt dēļ tā, ka nav iespējams tik ātri saņemt pieprasīto informāciju, dokumentāciju vai nopratināt kādu personu.

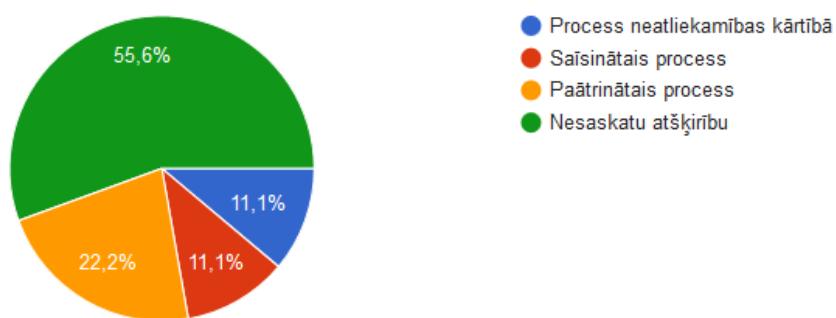
7. Kāds ir vidējais paātrinātā kārtībā uzsākta procesa izmeklēšanas termiņš? (bez ekspertīzes veikšanas)

9 atbildes



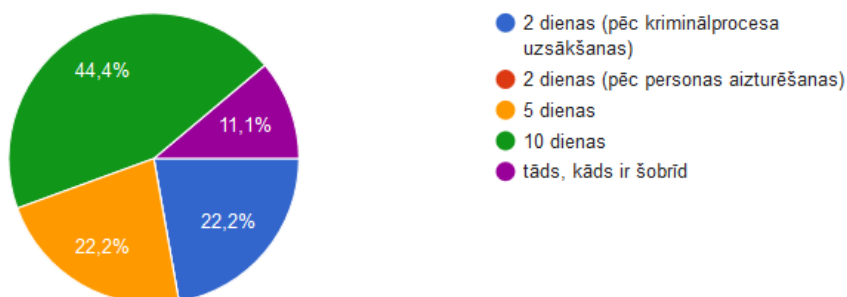
8. Kurš vienkāršotā procesa veids, jūsuprāt, ir efektīvāks?

9 atbildes



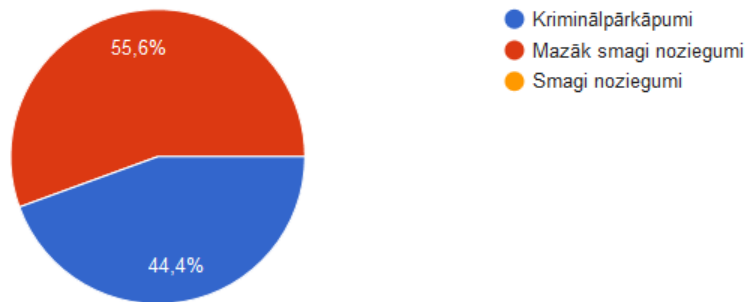
9. Kāds izmeklēšanas termiņš, jūsuprāt, būtu efektīvāks paātrinātajam procesam?

9 atbildes



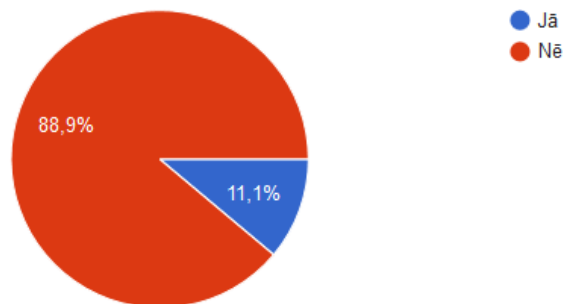
10. Kāda smaguma noziegumi visbiežāk tiek virzīti paātrinātā procesa kārtībā?

9 atbildes



11. Vai, jūsuprāt, būtu nepieciešama iespēja uzsākt kriminālprocesu paātrinātā kārtībā par sevišķi smagiem noziegumiem?

9 atbildes



4. Aptaujas anketa par paātrināto procesu pirmstiesas kriminālprocesā prokuroriem

Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnības paātrinātajā procesā

Labdien! Esmu Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes 3.kursa studente Evita Urbacāne. Es izstrādāju bakalaura darbu par Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnībām paātrinātajā procesā. Veiksmīgākai pētniecības daļas izstrādei vēlos uzzināt, kādas ir paātrinātā procesa piemērošanas praksē problēmas. Aptaujā iegūtie dati tiks izmantoti bakalaura darbā un tā ir anonīma.

* Nepieciešams

1.

1. Vai izmeklēšanas iestādes vienmēr, kad tas ir iespējams atbilstoši Kriminālprocesa likumam, virza krimināllietu paātrinātā procesa kārtībā uz prokuratūru? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
 Nē

2.

2. Vai pierādījumu kvalitāte un apjoms ir pietiekams lietai, kura tiek virzīta uz prokuratūru paātrinātā kārtībā, lai varētu personas vainu pierādīt tiesā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
 Nē
 Citas: _____

3.

3. Vai Jums ir bijusi situācija, kad paātrinātā procesa kārtībā virzīts process ir jānodod atpakaļ izmeklēšanas iestādei izmeklēšanas turpināšanai? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Jā
 Nē
 Citas: _____

4.

4. Ja lieta uz prokuratūru tiek virzīta paātrinātā kārtībā, vai tā tiek arī uz tiesu virzīta paātrinātā kārtībā? *

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Vienmēr
 Ne vienmēr
 Nekad
 Citas: _____

5.

5. Ja lieta uz tiesu netiek virzīta paātrinātā procesa kārtībā, kad tas ir iespējams, tad kā tiek pabeigts pirmstiesas process?

6. **6. Ja lieta uz tiesu tiek virzīta paātrinātā procesa kārtībā, vai problēmas nesagādā vienoties ar tiesu par iztiesāšanas laiku, kas ir jānorāda lēmumā par lietas nodošanu tiesai? ***

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Sagādā problēmas
 Nesagādā problēmas
 Citas: _____

7. **7. Kā Jūs vērtējat sadarbību ar izmeklēšanas iestādēm? ***

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Laba
 Varētu būt labāka
 Nav nekāda sadarbība
 Citas: _____

8. **8. Kā Jūs vērtējat sadarbību ar tiesu? ***

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- Laba
 Varētu būt labāka
 Nav nekāda sadarbība
 Citas: _____

9. **9. Kāds ir iemesls, kādēļ lietas uz tiesu netiek virzītas uz tiesu paātrinātā kārtībā?**

10. **10. Kāds, jūsu prāt, būtu efektīvākais termiņš paātrinātajam procesam, lai nonāktu pie taisnīga krimināltiesisko attiecību noregulējuma? ***

Atzīmējiet tikai vienu variantu.

- 2 dienas (pēc kriminālprocesa uzsākšanas)
 2 dienas (pēc personas aizturēšanas)
 5 dienas
 10 dienas
 Citas: _____

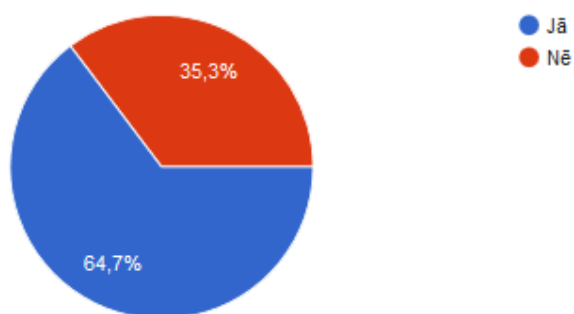
Nodrošina

 Google Forms

5. Prokuroru aptaujas rezultātu apkopojums par paātrināto pirmstiesas kriminālprocesu

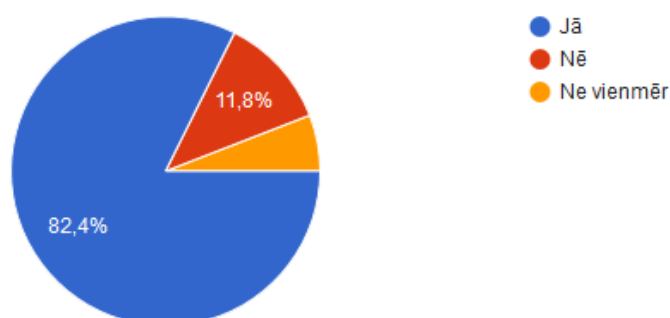
1. Vai izmeklēšanas iestādes vienmēr, kad tas ir iespējams atbilstoši Kriminālprocesa likumam, virza krimināllietu paātrinātā procesa kārtībā uz prokuratūru?

17 atbildes



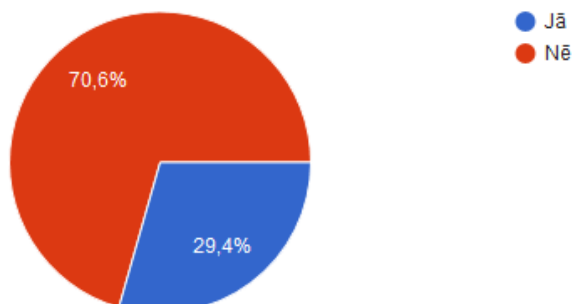
2. Vai pierādījumu kvalitāte un apjoms ir pietiekams lietai, kura tiek virzīta uz prokuratūru paātrinātā kārtībā, lai varētu personas vainu pierādīt tiesā?

17 atbildes



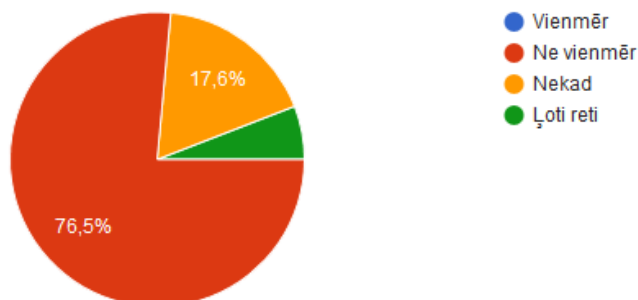
3. Vai Jums ir bijusi situācija, kad paātrinātā procesa kārtībā virzīts process ir jānodod atpakaļ izmeklēšanas iestādei izmeklēšanas turpināšanai?

17 atbildes



4. Ja lieta uz prokuratūru tiek virzīta paātrinātā kārtībā, vai tā tiek arī uz tiesu virzīta paātrinātā kārtībā?

17 atbildes



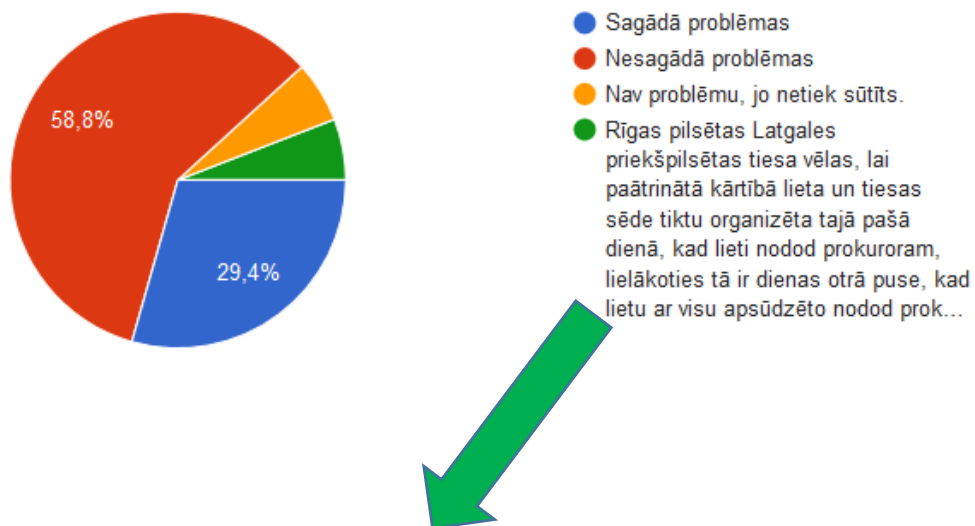
5. Ja lieta uz tiesu netiek virzīta paātrinātā procesa kārtībā, kad tas ir iespējams, tad kā tiek pabeigts pirmstiesas process?

17 atbildes

1. kriminālprocess tiek pabeigts Kriminālprocesa 420.p. ; 415.p. , 379.p. kārtībā
Prokurora priekšraksts par sodu Lēmums par personas nosacītu atbrīvošanu no kriminālatbildības Lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu (izlīguma gadījumā) Vienošanās procesa kārtībā Pievienots citam kriminālprocesam
Vienošanās process, priekšraksts par sodu, izbeidzot KP, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, vispārējā kārtībā
Ar prokurora priekšrakstu par sodu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības vai arī vispārējā kārtībā.
Vispārējā kārtībā
vairāki iespējami risinājumi - piemēram, ar priekšrakstu par sodu
Ar prokurora priekšrakstu par sodu vai nosacītu atbrīvošanu no soda. Ja lieta tiek virzīta uz tiesu, tad vienošanās procesa kārtībā.
Ar prokurora priekšrakstu, vai tiek nosūtīta uz tiesu vispārējā kārtībā (ja apsūdzētais savlaicīgi nebija ieradies pie prokurora).
Ar priekšrakstu
ir gadījumi, kad nepieciešams pāriet uz vispārējo kārtību, vai tiek slēgta vienošanās par sodu, vai pieņemts prokurora priekšraksts par sodu
vispārējā kārtībā
Prokurora priekšraksts par sodu
Ar Prokurora priekšrakstu par sodu, vai slēdzot vienošanos
Priekšraksts par sodu, vienošanās vai vispārējā kārtībā
Ar priekšrakstu par sodu
KPL 377.p.9.pkt., KPL 379.p.1.d., KPL 415.p.,KPL 420.p., KPL 433.p.
Visbiežāk - ar prokurora priekšrakstu par sodu vai nosūtot lietu tiesai vienošanās procesa kārtībā

6. Ja lieta uz tiesu tiek virzīta paātrinātā procesa kārtībā, vai problēmas nesagādā vienoties ar tiesu par iztiesāšanas laiku, kas ir jānorāda lēmumā par lietas nodošanu tiesai?

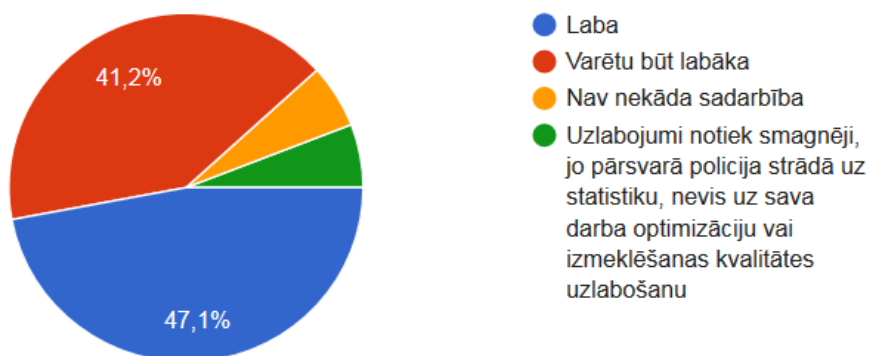
17 atbildes



Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa vēlas, lai paātrinātā kārtībā lieta un tiesas sēde tiktu organizēta tajā pašā dienā, kad lieti nodod prokuroram, lielākoties tā ir dienas otrā puse, kad lietu ar visu apsūdzēto nodod prokuroram, laika trūkuma dēļ, lai paspētu visu izdarīt, nodrošināt tulkojumus, paziņot visām pusēm, paātrinātais process nav iespējams, turklāt joprojām nav noregulēts jautājums, kurš ved apsūdzēto uz tiesu, jo pēc normatīvā regulējuma policijai nav jānodrošina konvojs.

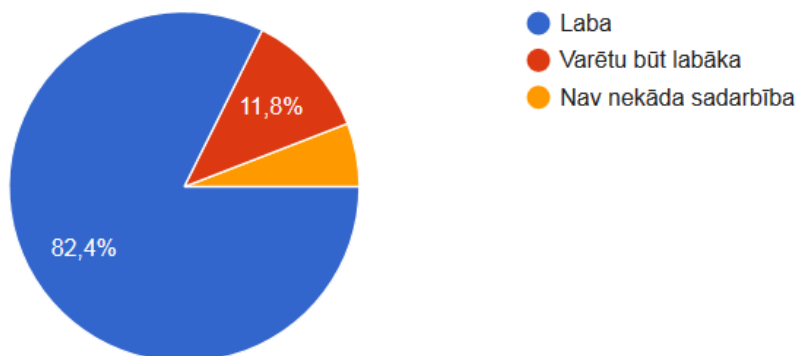
7. Kā Jūs vērtējat sadarbību ar izmeklēšanas iestādēm?

17 atbildes



8. Kā Jūs vērtējat sadarbību ar tiesu?

17 atbildes



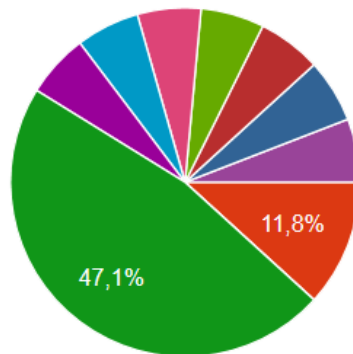
9. Kāds ir iemesls, kādēļ lietas uz tiesu netiek virzītas uz tiesu paātrinātā kārtībā?

16 atbildes

nav lietderīgi
Nepilngadīgajiem apsūdzētajiem nepieciešams pieprasīt izvērtēšanas ziņojumu, kura sagatavošanas termiņš ir 15 dienas, bet lietu tiesā jānozīmē izskatīšanai 10 dienu laikā.
Nav nepieciešams (tās parasti var pabeigt citā vienkāršākā kārtībā)
Vainīgā persona neievēro procesuālos pienākumus, proti persona tiek aizturēta notikuma vietā, aizturēšanas laikā izmeklētājs veic nepieciešamās izmeklēšanas darbības, izsniedz aizdomās turētajam pavēsti, lai tas ierastos prokuratūrā, nosūta prokuroram lietu kriminālvajāšanai, bet uz apsūdzības izsniegšanu persona neierodas, tad prokurors izsauc personu likumā paredzētajā kārtībā, ja persona neierodas, tad ir nokavēts likumā noteiktais termiņš. Turklāt bieži ir gadījumi, kad persona ierodas prokuratūrā, bet neierodas tiesā, tas ir saistīts ar to, ka tiesas Rīgā vidēji groza drošības līdzekli uz apcietinājumu apmēram gada laikā, jo tiesa notiek vidēji reizi 3-4 mēnešos. Tāpēc patstāvīgi noziedzīgā nodarījuma izdarītāji apzinās šo sistēmu un izmanto to. Līdz ar to taisnīgs noregulējums, neskatoties, ka izmeklēšana ir pabeigta 3 dienu laikā, ir sasniegts pēc gada. Kā risinājums būtu iespēja noteikt personai drošības līdzekli - apcietinājumu vienkāršotā veidā, kas paredzētu drošības līdzekli piemērot uz 10 dienām, ko varētu pieņemt pats izmeklētājs ar izmeklēšanas tiesneša akceptu, ja pastāv pamatots uzskatīt, ka persona turpmāk izvairīsies no iztiesāšanas (piemēram persona iepriekš izsludināta meklēšanā)
Apsūdzētais neierodas laicīgi, saslīgst, pazūd u.tml.
Tas prasa vairāk resursus nekā lietu pabeigt prokuratūrā
Efektivitāte būtu tad, ja lietu uz tiesu var nogādāt kopā ar apsūdzēto. Ja tiesas sēde notiek pēc vairākām dienām, pastāv risks, ka apsūdzētais izvairīsies no tiesas, un tad zūd paātrinātā procesa jēga. Tas pats ir, ja apsūdzētais neierodas prokuratūrā un nevar ievērot likumā noteikto termiņu procesa pabeigšanai.
Nav tādi.
jo tiek izmantots vienkāršāks pabeigšanas veids
apsūdzētā neierašanās
Savlaicīgi nav iespējams noskaidrot vainīgo personu, vai to atrast
Laika trūkums un organizatoriskie šķēršļi.
Neierodas persona; tiek panākta vienošanās
Lieka ķēpa
Likums paredz kriminālprocesa pabeigšanu arī prokuratūrā
Ir citi, efektīvāki pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanas veidi

10. Kāds, jūsuprāt, būtu efektīvākais termiņš paātrinātajam procesam, lai nonāktu pie taisnīga krimināltiesisko attiecību noregulējuma?

17 atbildes



- 2 dienas Pēc kriminālprocesa uzsākšanas
- 2 dienas Pēc personas aizturēšanas
- 5 dienas
- 10 dienas
- 30 dienas
- Nevaru komentēt - Nav pieredzes
- viens mēnesis
- 2 dienas pēc personas aiz...

▲ 1/2 ▼

- Vaina nav termiņā, bet regulējuma nepilnībā, lai gan process ir paātrināts, joprojām nav atcelti pienākumi pret cietušā pienācīgu informēšanu un tiesību nodrošināšanu, pa...

● 1 mēnesis

● 30

▲ 2/2 ▼

Vaina nav termiņā, bet regulējuma nepilnībā, lai gan process ir paātrināts, joprojām nav atcelti pienākumi pret cietušā pienācīgu informēšanu un tiesību nodrošināšanu, pabeidzot pirmstiesas kriminālprocesu, kā arī par savlaicīgu informēšanu par tiesas sēdi, tulkojuma nodrošināšanu, un nedarbojas vienotais protokols, jo policijā nav izpratnes par tā procesuālo nozīmi un pareizu aizpildīšanu

Bakalaura darbs „Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnības paātrinātajā procesā” izstrādāts
Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: _____ Evita Urbacāne
(*personiskais paraksts*)

Rekomendēju/ nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr.Jur., profesore Kristīne Strada-Rozenberga _____
(*personiskais paraksts*)

Recenzents/e:

(*Vārds Uzvārds, personiskais paraksts*)

Darbs iesniegts Krimināltiesisko zinātņu katedrā _____
(*datums*)

Dekāna pilnvarotā persona: _____
(*Vārds Uzvārds, personiskais paraksts*)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____
(*datums*)
prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre: _____
(*personiskais paraksts*)